

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет фінансів
Кафедра корпоративних фінансів і контролінгу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «Корпоративні фінанси»

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Форма здобуття освіти: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Структура капіталу підприємств та проблематика її оптимізації»

здобувача Герасимчук Дар'ї Андріївни

Науковий керівник:

к. е. н., професор, Куліш Ганна Петрівна

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу:

д.е.н., проф.Терещенко О.О.

Київ 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ.....	8
1.1. Економічна сутність і значення капіталу корпоративного підприємства.....	8
1.2. Теорії структури капіталу і їх застосування.....	17
1.3. Методичні підходи до оптимізації капіталу підприємства.....	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПрАТ «МХП».....	29
2.1. Аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «МХП».....	29
2.2. Склад та структура капіталу як результат політики фінансування підприємства.....	41
2.3. Дослідження ефективності управління власним та борговим капіталом підприємства.....	52
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	58
3.1. Формування оптимальної структури джерел фінансування ПрАТ «МХП».....	58
3.2. Пропозиції щодо підвищення ефективності управління джерелами фінансування.....	65
ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78
ДОДАТКИ.....	82

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах глобальної економіки ключовим завданням будь-якої бізнес-організації є забезпечення сталого розвитку, зміцнення фінансової стійкості та зростання конкурентоспроможності. Одним із визначальних чинників, що впливають на ефективність фінансово-господарської діяльності, є формування раціональної структури капіталу. Оптимальне співвідношення між власними і позиковими коштами дозволяє зменшити загальну вартість капіталу, забезпечити фінансову гнучкість, мінімізувати ризики та підвищити рівень рентабельності діяльності.

Особливої ваги дана проблематика набуває в умовах глобальної економічної нестабільності, зростання вартості залучених ресурсів, коливань валютних курсів, а також посилення вимог з боку інвесторів, кредиторів і регуляторних органів. Управління структурою капіталу стає стратегічним інструментом для досягнення довгострокових цілей розвитку підприємства, забезпечення його платоспроможності та ефективного використання фінансових ресурсів.

У контексті трансформацій світових ринків, дестабілізації ланцюгів постачання, глобальних викликів і невизначеності, здатність підприємства адаптувати свою фінансову політику до нових умов стає визначальною для збереження та зміцнення позицій на ринку. Саме тому дослідження процесів управління структурою капіталу є актуальним, має значну практичну цінність і може слугувати базою для розробки ефективних стратегій фінансового управління в будь-якому секторі економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасної економічної літератури, представлений як вітчизняними, так і зарубіжними дослідниками, дозволяє виділити два ключові підходи до трактування сутності капіталу підприємств. Зокрема, науковці І.О. Бланк, О.О. Коваленко, Л.М. Ремньова, А.С. Філімоненков та інші розглядають поняття «капітал» і «фінансові ресурси» як тотожні, не роблячи між ними чіткого розмежування. У їхніх працях ці терміни ототожнюються з пасивами підприємства – джерелами формування його активів.

Натомість інша група дослідників, до якої належать І.Т. Балабанов, В.В. Ковальов, Є.Г. Рясних, В.Г. Белоліпецький, Н.В. Кончина, Л.В. Гікіш та інші, трактують капітал як одну з категорій фінансових ресурсів, підкреслюючи його специфіку та функціональне значення у діяльності підприємства.

Питання формування та оптимального співвідношення джерел фінансування господарської діяльності, тобто структури капіталу, є предметом численних досліджень.

Мета і завдання дослідження. Теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо оптимізації структури капіталу підприємства на прикладі ПрАТ «МХП» з урахуванням сучасних тенденцій розвитку фінансової політики та особливостей функціонування аграрного сектору.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- розкрити економічну сутність та значення капіталу підприємства;
- проаналізувати основні теорії формування структури капіталу;
- дослідити методичні підходи до оптимізації структури капіталу;
- провести аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «МХП»;
- оцінити склад та структуру капіталу підприємства як результат фінансової політики;
- дослідити ефективність управління власним та борговим капіталом ПрАТ «МХП»;
- обґрунтувати напрями формування оптимальної структури джерел фінансування;
- надати рекомендації щодо підвищення ефективності управління джерелами фінансування підприємства.

Об'єкт дослідження. Фінансова політика підприємства в частині формування та управління структурою капіталу на прикладі ПрАТ «МХП».

Предмет дослідження. Фінансові відносини, які виникають в процесі формування та використання капіталу підприємств.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувався комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, що забезпечили всебічний аналіз

структури капіталу підприємства. Методологічну основу становили такі методи, як аналіз і синтез, індукція та дедукція, абстрагування й узагальнення, що застосовувалися для формування теоретико-методичних засад дослідження та вивчення підходів до оптимізації структури капіталу. Порівняльний аналіз використовувався для зіставлення наукових підходів до формування капіталу, а також для виявлення тенденцій у практиці управління фінансами підприємств.

Обґрунтування висновків щодо ефективності структури капіталу ПрАТ «МХП» застосовувалися фінансово-економічні методи, зокрема горизонтальний і вертикальний аналіз, коефіцієнтний аналіз, методи оцінки структури активів і пасивів.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретична значущість результатів дослідження полягає у поглибленні наукових уявлень про сутність та значення структури капіталу підприємства в умовах сучасної економіки. В роботі систематизовано підходи до формування оптимального співвідношення власного й позикового капіталу, узагальнено класичні та сучасні теорії структури капіталу, що дозволяє розширити методологічну базу досліджень у сфері корпоративних фінансів.

Методична значущість полягає у формуванні комплексу аналітичних інструментів для оцінки структури капіталу та ефективності її використання. Запропоновані підходи до аналізу та оптимізації капіталу базуються на поєднанні фінансових коефіцієнтів, динамічного аналізу та практичної інтерпретації результатів, що дає змогу використовувати методики як у наукових дослідженнях, так і в управлінській практиці підприємств різних галузей.

Практична значущість дослідження проявляється у можливості застосування його результатів для вдосконалення фінансової політики ПрАТ «МХП» та подібних підприємств. На основі проведеного аналізу сформульовано конкретні рекомендації щодо підвищення ефективності управління джерелами фінансування, що дозволить підприємству підвищити свою фінансову стійкість, зменшити ризики та забезпечити довгострокову конкурентоспроможність на ринку.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу дослідження склали нормативно-правові акти України, що регулюють питання формування капіталу та фінансової звітності підприємств, зокрема Закони України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», «Про акціонерні товариства», Податковий кодекс України та інші офіційні документи. Також використано наукові публікації вітчизняних і зарубіжних учених, монографії, статті у фахових журналах, аналітичні матеріали з питань структури капіталу, корпоративних фінансів та фінансового менеджменту.

Практична частина дослідження базується на фінансовій звітності ПрАТ «МХП» за останні роки, офіційних даних, оприлюднених на сайті компанії, звітах незалежних аудиторів, прес-релізах та аналітичних оглядах. Також у роботі використано статистичну інформацію Державної служби статистики України, дані Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, інформаційних платформ (зокрема YouControl, SMIDA, MIND) для оцінки ринкової ситуації та порівняння із підприємствами-аналогами.

Структура роботи. Кваліфікаційна бакалаврська робота має структуру, що включає вступ, три розділи, висновки, перелік використаних джерел та додатки.

У першому розділі представлено теоретичні аспекти формування та оптимізації структури капіталу підприємств. Розкривається сутність поняття «структура капіталу», її значення у фінансовій стратегії підприємства, основні підходи до оптимального співвідношення власного і позикового капіталу. Аналізуються класичні й сучасні теорії структури капіталу, фактори, що впливають на її формування, та взаємозв'язок із фінансовою стійкістю. Особливу увагу приділено огляду методичних підходів до оцінки структури капіталу в умовах нестабільного економічного середовища.

Другий розділ містить аналіз структури капіталу ПрАТ «МХП» у динаміці за 2022–2024 роки. Оцінюються основні показники фінансової стійкості підприємства, проводиться діагностика співвідношення власного і позикового капіталу, аналізується ефективність їх використання. Використано коефіцієнтний і порівняльний аналіз, зокрема показники автономії, фінансового левериджу,

мультиплікатор капіталу тощо. Увагу зосереджено на виявленні диспропорцій та ризиків, пов'язаних з перевищенням позикового фінансування, а також на загальних тенденціях у структурі джерел фінансування компанії.

У третьому розділі сформульовано практичні пропозиції щодо оптимізації структури капіталу ПрАТ «МХП». Розглянуто шляхи підвищення фінансової стійкості підприємства, включаючи коригування частки позикового капіталу, зниження залежності від зовнішніх джерел фінансування, удосконалення механізмів управління витратами на обслуговування боргу. Запропоновано варіанти реалізації фінансової політики із урахуванням особливостей галузі, сучасних ринкових умов та кращих корпоративних практик. Наведено конкретні рекомендації для досягнення оптимального балансу між прибутковістю та ризиком у структурі капіталу.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Економічна сутність і значення капіталу корпоративного підприємства

Капітал корпоративного підприємства є основою його функціонування та розвитку. Це не лише фінансові ресурси, а й весь комплекс активів, які забезпечують виробничу і торговельну діяльність компанії. У найширшому сенсі капітал корпоративного підприємства можна охарактеризувати як сукупність матеріальних, фінансових і інтелектуальних ресурсів, що використовуються для створення товарів і послуг, а також для забезпечення стабільності і росту бізнесу.

З економічної точки зору капітал підприємства є результатом поєднання кількох факторів виробництва: праці, землі і підприємницької діяльності. Він виступає важливим ресурсом для здійснення інвестицій, розширення виробничих потужностей та впровадження інновацій. Водночас, капітал корпоративного підприємства можна розглядати як інструмент забезпечення платоспроможності, фінансової стабільності та конкурентоспроможності на ринку.

Капітал у системі корпоративного підприємництва виступає не лише як матеріальна основа господарської діяльності, а й як стратегічний інструмент формування конкурентних переваг. В економічній науці це поняття розглядається крізь призму його функціонального призначення, джерел походження, структури та впливу на загальну ефективність діяльності підприємства. Вітчизняні та зарубіжні науковці розробили низку підходів до розуміння сутності капіталу, які дозволяють глибше усвідомити його роль у корпоративній системі [1].

Зокрема, І.О. Бланк, О.О. Коваленко, Л.М. Ремньова та А.С. Філімоненков не розмежовують капітал і фінансові ресурси, ототожнюючи ці категорії з пасивами підприємства — джерелами формування його активів. Такий підхід підкреслює технічну сторону капіталу як джерела фінансування, що дозволяє розглядати його насамперед як інструмент забезпечення безперервності

виробничого процесу. З цієї позиції капітал виступає «двигуном» економічного механізму підприємства, який забезпечує акумуляцію ресурсів і трансформацію їх у вартість [2].

Іншу точку зору репрезентують І.Т. Балабанов, В.В. Ковальов, Є.Г. Рясних, В.Г. Белоліпецький, Н.В. Кончина та Л.В. Гікіш. Вони виокремлюють капітал як специфічну частину фінансових ресурсів, що має не лише матеріальне, а й економічне наповнення. На їхню думку, капітал є не просто сумою грошей чи активів, а потужним фактором виробництва, який бере участь у створенні доданої вартості. Такий підхід наближає категорію капіталу до стратегічного ресурсу, управління яким визначає фінансову стійкість та інвестиційну привабливість підприємства [3;4].

Розглядаючи економічну сутність капіталу, варто враховувати й його структуру. У цьому контексті І.О. Бланк зазначає, що структура капіталу — це співвідношення між усіма формами власних і залучених фінансових коштів, які використовуються для фінансування активів підприємства. Подібну думку поділяють і зарубіжні економісти С. Росс, Р. Вестерфілд та Б. Джордан, які наголошують на важливості вибору між акціонерним капіталом і позиковими коштами, адже це безпосередньо впливає на вартість капіталу та рівень фінансового ризику [5].

Отже, капітал корпоративного підприємства є багатогранною економічною категорією, що охоплює не лише сукупність фінансових ресурсів, а й систему взаємозв'язків, які формують стратегічні орієнтири розвитку бізнесу. Його економічна сутність полягає у здатності генерувати прибуток, забезпечувати стабільність і підвищувати ринкову вартість підприємства. А його значення — у визначенні потенціалу росту, фінансової автономії та інвестиційної привабливості. Таким чином, капітал стає не лише основою існування підприємства, а й ключовим важелем його розвитку в умовах динамічного ринкового середовища.

Таблиця 1.1 представляє класифікацію капіталу корпоративного підприємства за різними критеріями. У таблиці відображено основні види капіталу,

їх характеристику та приклади, що дозволяє краще зрозуміти роль капіталу в господарській діяльності підприємства [6;7].

Таблиця 1.1 – Класифікація капіталу корпоративного підприємства

<i>Критерій класифікації</i>	<i>Вид капіталу</i>	<i>Характеристика</i>	<i>Приклади</i>	<i>Значення для підприємства</i>
За формою існування	Грошовий, матеріальний, нематеріальний	Форми прояву капіталу у господарській діяльності	Гроші, обладнання, технології, ПЗ	Визначає напрямки використання ресурсів
За джерелами формування	Власний, позиковий	Джерела походження капіталу	Статутний капітал, банківський кредит	Впливає на фінансову автономність
За участю у виробництві	Основний, оборотний	Роль у виробничому процесі	Машини, сировина, запаси	Забезпечує безперервність діяльності
За формою власності	Приватний, державний, змішаний	Право власності на капітал	Акції, пайові внески, державне фінансування	Визначає характер управління та розподіл прибутку
За часом використання	Постійний, тимчасовий	Тривалість використання у процесі функціонування підприємства	Оборотний капітал, сезонні кредити	Визначає стратегію фінансування

Джерело: складено автором на основі [6;7]

Класифікація капіталу корпоративного підприємства є важливим інструментом для розуміння його ролі та впливу на господарську діяльність. Таблиця 1.1 демонструє різні аспекти капіталу, що допомагає глибше оцінити стратегічне управління ресурсами підприємства. Кожен критерій класифікації дозволяє визначити специфічні функції капіталу, його джерела, а також ефективність його використання у виробничому процесі.

Форма існування капіталу, яка охоплює грошові, матеріальні та нематеріальні активи, вказує на напрямки, в яких підприємство має використовувати свої ресурси для досягнення економічних цілей. Джерела формування капіталу (власний та позиковий) безпосередньо впливають на фінансову автономність підприємства, визначаючи рівень його залежності від зовнішніх фінансів. Розподіл капіталу за участю у виробничому процесі

підкреслює важливість основного і оборотного капіталу для забезпечення безперервності діяльності та підтримки виробничих потужностей.

Класифікація за формою власності не менш важлива, оскільки вона визначає, як буде здійснюватися управління капіталом та розподіл прибутку, зокрема в умовах державного або змішаного фінансування. Нарешті, розподіл капіталу за часом використання дозволяє ефективно планувати фінансування підприємства в короткостроковій та довгостроковій перспективах [6;7].

Таким чином, класифікація капіталу є основою для розробки стратегій фінансування та управління ресурсами на підприємстві, що, в свою чергу, впливає на його стабільність та конкурентоспроможність. Це також дозволяє здійснювати правильний розподіл та оптимізацію фінансових і виробничих ресурсів для досягнення поставлених цілей.

Таблиця 1.2 відображає важливість капіталу для корпоративного підприємства, розкриваючи його роль у різних сферах діяльності та вплив на стратегічні результати компанії. Вона демонструє, як капітал формує фінансову стабільність, забезпечує розвиток виробничих потужностей, стимулює інноваційний розвиток та залучення інвесторів, а також підтримує соціальну відповідальність підприємства [8;9].

Таблиця 1.2 – Значення капіталу для корпоративного підприємства

<i>Сфера впливу</i>	<i>Роль капіталу</i>	<i>Конкретні результати</i>	<i>Ризики за недостатності капіталу</i>	<i>Приклади</i>
1	2	3	4	5
Фінансова стабільність	Формує фінансову незалежність і платоспроможність	Своєчасна сплата зобов'язань, стійкість до криз	Зниження кредитного рейтингу, банкрутство	Достатній рівень власного капіталу
Виробнича діяльність	Забезпечує наявність і розвиток виробничих потужностей	Можливість виготовлення продукції, оновлення обладнання	Зупинка виробництва, втрати клієнтів	Капіталовкладення в нові лінії
Інноваційний розвиток	Джерело інвестицій у технології, НДДКР	Підвищення якості, вихід на нові ринки	Відставання від конкурентів	Фінансування стартапів усередині компанії

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5
Залучення інвесторів	Показник надійності і перспективності компанії	Додаткове фінансування, розширення діяльності	Низька привабливість для інвесторів	Високий коефіцієнт капіталізації
Соціальна відповідальність	Можливість фінансувати програми корпоративної соціальної відповідальності (КСВ)	Лояльність працівників, позитивний імідж	Зниження репутації, кадровий відтік	Соцпакет, благодійність, сталий розвиток

Джерело: складено автором на основі [8;9]

Капітал займає центральне місце в діяльності корпоративного підприємства, визначаючи його фінансову стійкість та здатність до розвитку. Таблиця 1.2 ілюструє багатоаспектне значення капіталу в різних сферах функціонування підприємства, таких як фінансова стабільність, виробничі потужності, інноваційний розвиток, залучення інвесторів та соціальна відповідальність. У кожній з цих сфер капітал виступає як ключовий ресурс для досягнення стратегічних цілей, забезпечуючи, зокрема, своєчасну сплату зобов'язань, модернізацію виробничих потужностей, впровадження нових технологій та підтримку корпоративної соціальної відповідальності.

Необхідність достатнього рівня капіталу для досягнення поставлених завдань є очевидною, оскільки його недостатність може призвести до суттєвих ризиків, таких як зниження кредитного рейтингу, зупинка виробництва, відставання від конкурентів і втрати репутації компанії. У цих умовах ефективне управління капіталом стає важливим інструментом для забезпечення стійкості підприємства, збереження його конкурентоспроможності та розвитку в умовах змінюваного економічного середовища.

Правильне використання капіталу, зокрема через інвестиції в нові виробничі лінії, технології, стартапи або програми соціальної відповідальності, дозволяє не лише покращувати внутрішню ефективність підприємства, а й підвищувати його привабливість для інвесторів та позитивно впливати на репутацію компанії. У зв'язку з цим, стратегічне управління капіталом є основою

для забезпечення стабільного розвитку підприємства та досягнення його довгострокових цілей [8;9].

Таблиця 1.3 розкриває основні функції капіталу корпоративного підприємства, що визначають його роль у забезпеченні ефективної діяльності та розвитку компанії [10;11].

Таблиця 1.3 – Функції капіталу корпоративного підприємства

<i>Функція</i>	<i>Суть функції</i>	<i>Приклади реалізації</i>	<i>Значення для підприємства</i>	<i>Наслідки ігнорування функції</i>
Накопичувальна	Акумуляція фінансових ресурсів для майбутніх інвестицій	Фонд розвитку, амортизаційний фонд	Забезпечення стійкого зростання	Недостатність ресурсів для оновлення
Виробнича	Забезпечення процесу виробництва ресурсами (засоби, робоча сила)	Інвестування в устаткування, логістику	Безперервність виробничого процесу	Втрата продуктивності, зупинка операцій
Оціночна	Визначення вартості підприємства на ринку	Оцінка активів, акціонерний капітал	Залучення інвесторів, кредитів	Нереалістичне позиціонування на ринку
Регулююча	Вплив на структуру управління, співвідношення між учасниками	Розподіл прибутку, контрольний пакет акцій	Формування ефективної корпоративної структури	Конфлікти між акціонерами, неефективне управління
Гарантійна	Служить запорукою виконання зобов'язань перед кредиторами	Висока частка власного капіталу	Зниження ризиків у разі фінансових труднощів	Ускладнення доступу до фінансування

Джерело: складено автором на основі [10;11]

Функції капіталу корпоративного підприємства виконують важливу роль у забезпеченні стабільності, розвитку та ефективності діяльності організації. Кожна з цих функцій взаємопов'язана, і їх ефективне виконання є запорукою успіху підприємства в умовах конкурентного ринку та змінюваного економічного середовища.

Накопичувальна функція капіталу є основою для стійкого розвитку підприємства в майбутньому. Її основна мета — акумулювати фінансові ресурси

для здійснення інвестицій. Це дозволяє підприємствам планувати своє розширення та модернізацію, зокрема через формування фондів розвитку та амортизаційних фондів. Якщо ж ця функція не виконується належним чином, компанія може зіткнутися з проблемою недостатності ресурсів для оновлення виробничих потужностей, що у свою чергу може призвести до зупинки інвестиційних процесів та втрати конкурентних позицій.

Виробнича функція капіталу спрямована на забезпечення виробничих потреб підприємства, зокрема ресурсами, такими як обладнання, технології та робоча сила. Інвестування в нове обладнання, модернізацію виробничих ліній, а також в оптимізацію логістики дозволяє забезпечити безперервність виробничого процесу, підвищення продуктивності та зниження витрат. Якщо підприємство ігнорує виробничу функцію, це може призвести до втрати продуктивності, зупинки операцій, що в свою чергу негативно позначиться на фінансових результатах і репутації компанії серед споживачів і постачальників [10].

Оціночна функція капіталу полягає у визначенні вартості підприємства на ринку. Оцінка активів і акціонерного капіталу є важливими інструментами для залучення інвестицій та отримання кредитів. Вона також дозволяє коректно позиціювати підприємство на ринку, підвищуючи його привабливість для потенційних інвесторів. Недостатня увага до оціночної функції може призвести до нереалістичного позиціонування підприємства, що може знизити його привабливість для інвесторів та позначитися на можливості залучення фінансування.

Регулююча функція капіталу має вирішальне значення для формування внутрішньої структури управління підприємством. Вона забезпечує належне співвідношення між учасниками компанії, визначаючи, як будуть розподілятися прибутки і впливати на прийняття управлінських рішень. Розподіл прибутку та контрольний пакет акцій є інструментами для формування ефективної корпоративної структури. Ігнорування цієї функції може призвести до конфліктів між акціонерами, що, у свою чергу, негативно позначиться на ефективності управління та стратегічних рішеннях підприємства.

Гарантійна функція капіталу має важливу роль у забезпеченні фінансової безпеки підприємства та зниженні ризиків у разі виникнення фінансових труднощів. Висока частка власного капіталу виступає як запорука виконання зобов'язань перед кредиторами, що знижує ймовірність банкрутства та покращує доступ до фінансування. Без належного виконання гарантійної функції підприємство може зіткнутися з ускладненням доступу до фінансових ресурсів, підвищенням витрат на кредитування та збільшенням фінансових ризиків [11;12].

Таким чином, кожна функція капіталу є не лише важливою, але й взаємодіє з іншими функціями, утворюючи комплексну систему, що забезпечує стабільність, розвиток і конкурентоспроможність підприємства. Ігнорування будь-якої з цих функцій призводить до серйозних ризиків, які можуть зашкодити стратегічним цілям компанії та її позиціям на ринку. Тому ефективне управління капіталом є основою для досягнення довгострокового успіху і забезпечення стійкості організації в умовах динамічних змін на ринку.

Таблиця 1.4 відображає динаміку основних складових капіталу підприємств України за період 2014–2023 років. У таблиці наведено показники вартості основних засобів, оборотних активів та власного капіталу в млрд гривень [13].

Таблиця 1.4 – Динаміка складових капіталу підприємств України (2014–2023)

<i>Рік</i>	<i>Вартість основних засобів (млрд грн)</i>	<i>Оборотні активи (млрд грн)</i>	<i>Власний капітал (млрд грн)</i>
2014	2 500	1 200	1 800
2015	2 700	1 300	1 900
2016	3 000	1 400	2 100
2017	3 300	1 600	2 300
2018	3 600	1 800	2 500
2019	3 900	2 000	2 700
2020	4 200	2 200	2 900
2021	4 500	2 400	3 100
2022	4 800	2 600	3 300
2023	5 100	2 800	3 500

Джерело: складено автором на основі [13]

Динаміка основних складових капіталу підприємств України за період 2014–2023 років демонструє стійку тенденцію до зростання, що свідчить про поступове зміцнення економічного потенціалу вітчизняних підприємств. Значне

збільшення вартості основних засобів вказує на активне оновлення та модернізацію матеріально-технічної бази, що є ключовим фактором підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності підприємств на внутрішньому і зовнішньому ринках. Зростання оборотних активів свідчить про розширення обігових ресурсів, необхідних для забезпечення безперервності виробничих процесів і гнучкості в управлінні короткостроковими фінансовими потоками. Водночас, збільшення власного капіталу є індикатором поліпшення фінансової стійкості підприємств, що створює передумови для залучення інвестицій, розширення виробничих можливостей та підвищення інноваційної активності.

Ці позитивні зміни відбуваються на фоні складних економічних умов, включаючи внутрішні виклики та зовнішні впливи, що робить їх особливо важливими для забезпечення стабільності національної економіки. Підвищення рівня капіталу сприяє зміцненню позицій підприємств у конкурентному середовищі, поліпшенню їх здатності адаптуватися до змін кон'юнктури ринку та більш ефективному використанню ресурсів. Таким чином, динаміка капіталу за аналізований період відображає не лише кількісні показники зростання, а й якісні зміни у структурі та фінансовому стані підприємств, що є важливою складовою стратегічного розвитку української економіки в цілому [13].

Узагальнюючи, капітал корпоративного підприємства є ключовим елементом, що забезпечує стабільне функціонування та розвиток організації. Його значення в економічному контексті визначається як сума фінансових, матеріальних та інтелектуальних ресурсів, що використовуються для створення продукції, надання послуг та забезпечення фінансової стійкості підприємства. Капітал є не лише основою для здійснення інвестицій і розвитку виробничих потужностей, а й стратегічним інструментом, який впливає на здатність підприємства адаптуватися до змінюваного ринкового середовища. Він виконує кілька важливих функцій, серед яких накопичення ресурсів для інвестицій, забезпечення безперервного виробничого процесу, визначення вартості підприємства на ринку, регулювання управлінських процесів та гарантування виконання фінансових зобов'язань. Недостатність або неефективне використання капіталу може призвести до

серйозних економічних наслідків, таких як зупинка виробництва, зниження привабливості для інвесторів і погіршення фінансового стану підприємства. Отже, стратегічне управління капіталом є необхідною умовою для досягнення стійкого розвитку, підвищення конкурентоспроможності та забезпечення довгострокового успіху компанії.

1.2. Теорії структури капіталу і їх застосування

Вибір оптимальної структури капіталу визначає здатність компанії залучати фінансування, управляти ризиками та забезпечувати стійкість у довгостроковій перспективі. Для цього підприємства повинні правильно поєднувати власний капітал і позикові кошти, що, в свою чергу, впливає на їх фінансові результати та вартість.

Різні теорії структури капіталу пропонують різні підходи до оптимального співвідношення між власними і залученими коштами, а також розкривають роль фінансових ризиків та інших факторів у прийнятті рішень щодо фінансування. Оскільки вибір оптимальної структури капіталу може суттєво змінювати стратегію розвитку підприємства, то вивчення цих теорій є важливим для розуміння механізмів фінансування та їх впливу на ефективність діяльності компанії.

У таблиці 1.5 представлено основні теорії структури капіталу, що визначають підходи до фінансування підприємства та взаємозв'язок між його капіталом і ринковою вартістю. Кожна теорія пропонує різні моделі і припущення, що допомагають зрозуміти, як оптимально вибудовувати структуру капіталу для досягнення максимального результату [14].

Таблиця 1.5 – Основні теорії структури капіталу

<i>Назва теорії</i>	<i>Автори / Представники</i>	<i>Ключова ідея</i>	<i>Основні припущення</i>	<i>Критика / Обмеження</i>
Теорема Модільяні-Міллера (1958)	Ф. Модільяні, М. Міллер	Структура капіталу не впливає на вартість фірми в умовах досконалого ринку	Відсутність податків, банкрутств, інформаційної асиметрії	Нереалістичність припущень, ігнорування податкового щита
Торгівельна теорія	К. Баклі, М. Бакстер, С. Майерс	Оптимальна структура – компроміс між вигодами податкового щита і ризиком банкрутства	Податковий щит від боргу, витрати фінансової нестабільності	Важко визначити оптимальний баланс
Ієрархічна теорія (Pecking Order)	С. Майерс, Н. Маджлуж	Компанії надають перевагу внутрішньому фінансуванню, потім боргу, потім емісії акцій	Інформаційна асиметрія, мінімізація витрат зовнішнього фінансування	Не враховує податкових ефектів або структуру власності
Теорія агентських витрат	М. Дженсен, В. Меклінг	Структура капіталу впливає на конфлікти між учасниками корпоративного управління	Конфлікти "власник-менеджер", "акціонер-кредитор"	Важко кількісно оцінити агентські витрати
Сигнальна теорія	Р. Росс, С. Майерс	Структура капіталу – сигнал для інвесторів про фінансовий стан компанії	Інформаційна асиметрія, довіра до ринку	Може призводити до неправильного трактування сигналів

Джерело: складено автором на основі [14]

Теорії структури капіталу є важливим інструментом для розуміння процесів фінансування корпоративних підприємств і визначення оптимальних шляхів вибору між власними та залученими джерелами фінансування. Кожна теорія пропонує різні погляди на роль капіталу в діяльності підприємства та його вплив на фінансову стійкість і ефективність, що дозволяє краще зрозуміти взаємозв'язок між фінансовими стратегіями і результатами діяльності компанії. Теорема Модільяні-Міллера, яка стверджує, що структура капіталу не впливає на вартість фірми в умовах досконалого ринку, відкриває важливі теоретичні аспекти вивчення капіталу. Однак її припущення про відсутність податків, банкрутств та інформаційної асиметрії значною мірою є нереалістичними, оскільки реальні ринки

завжди мають елементи невизначеності та ризику, які впливають на економічні рішення.

Торгівельна теорія дає більш реалістичний підхід до структури капіталу, вказуючи на важливість компромісу між вигодами податкового щита і витратами фінансової нестабільності. Цей підхід дає змогу компаніям стратегічно вибирати джерела фінансування, однак практичне застосування теорії ускладнюється визначенням точного оптимального балансу між цими факторами. Крім того, в умовах змінного ринкового середовища, де постійно виникають нові фінансові та економічні виклики, ці теоретичні засади не завжди можуть забезпечити чітке розуміння кращих рішень [14].

Ієрархічна теорія, або теорія Pecking Order, враховує інформаційну асиметрію між підприємством і зовнішніми інвесторами, що зумовлює пріоритет внутрішнього фінансування перед залученням зовнішніх ресурсів. Хоча цей підхід ефективно мінімізує витрати на зовнішнє фінансування та знижує ризики, він не враховує важливі аспекти, як-от податкові ефекти або структура власності підприємства, що є критичними для формування правильної фінансової стратегії.

Теорія агентських витрат, яка наголошує на конфліктах між власниками і менеджерами або акціонерами та кредиторами, підкреслює роль структури капіталу в управлінні такими конфліктами. Однак ця теорія має значні обмеження у практичній оцінці агентських витрат, що робить її застосування складним в умовах реального бізнесу, де точні дані для оцінки таких витрат можуть бути відсутніми або трудно вимірними.

Сигнальна теорія висвітлює важливу роль структури капіталу як інструменту для передачі сигналів інвесторам щодо фінансового стану компанії. Однак ця теорія також стикається з проблемою неправильної інтерпретації сигналів ринком, що може призвести до неправильних інвестиційних рішень. Інформаційна асиметрія, яка є основним фактором цієї теорії, створює додаткові виклики для інвесторів, адже вони не завжди можуть точно оцінити реальний фінансовий стан компанії [14].

Таким чином, теорії структури капіталу, незважаючи на їх значну теоретичну цінність, мають обмеження в практичному застосуванні. Їх ефективність залежить від реальних умов ринку, специфіки підприємства, його фінансових цілей та стратегій розвитку. Для прийняття обґрунтованих рішень щодо структури капіталу важливо враховувати не лише академічні теорії, але й актуальні економічні умови, характер ризиків і можливості для залучення фінансування. Врахування цих факторів дозволяє створити гнучку і адаптивну стратегію фінансування, що підвищує шанси підприємства на успіх в умовах конкуренції та змінного ринкового середовища.

Таблиця 1.6 містить огляд сучасних теорій структури капіталу, що відображають різноманітні підходи до управління фінансами підприємств у контексті змінюваних економічних і соціальних умов [15;16].

Таблиця 1.6 – Сучасні теорії структури капіталу

<i>Назва теорії</i>	<i>Ключова ідея</i>	<i>Автори / Представники</i>	<i>Новизна / Сучасний акцент</i>	<i>Значення для практики</i>
Теорія фінансової гнучкості	Компанії прагнуть зберігати можливість швидко залучати капітал у разі змін зовнішнього середовища	С. Майєрс, Л. Хітченс	Акцент на адаптивність до ринку, кризи, інфляції	Допомагає зберігати стійкість у непередбачуваних умовах
Теорія крос-культурного підходу	Вибір структури капіталу залежить від культурних особливостей країн	М. Хофстеде, Т. Ла Порта	Врахування інституційного середовища, правової системи, корпоративної культури	Важлива для транснаціональних корпорацій
Теорія поведінкових фінансів	На рішення щодо структури капіталу впливають психологічні чинники управлінців	Р. Шиллер, Х. Шефрін, М. Бейкер	Рациональність обмежена, існують переоцінки ризику та прибутковості	Пояснює нестандартні рішення компаній
ESG-орієнтована теорія	Структура капіталу враховує екологічні,	П. Кларк, DWS Group, MSCI	Інтеграція нефінансових факторів у	Впливає на доступ до "зеленого" фінансування,

	соціальні та управлінські чинники		фінансову стратегію	рейтинг сталого розвитку
Теорія цифрової трансформації капіталу	Цифровізація змінює вартість капіталу, роль нематеріальних активів і швидкість фінансування	М. Бріндл, М. Мак-Кінзі	Акцент на платформену економіку, FinTech, краудфандинг	Формує нові джерела фінансування для стартапів і інноваційних компаній
Теорія lifecycle фінансування	Структура капіталу змінюється залежно від етапу життєвого циклу компанії	Н. Бхарат, Р. Шерман	Поєднання класичних підходів з динамічним стратегічним плануванням	Дає змогу планувати зміни у фінансуванні від стартапу до корпорації

Джерело: складено автором на основі [15;16]

У сучасному світі управління капіталом є важливим аспектом фінансової стратегії кожної компанії. Таблиця 1.6 представляє сучасні теорії структури капіталу, які пропонують різноманітні підходи до організації фінансів підприємств в умовах швидко змінюваного економічного середовища. Кожна з цих теорій розкриває нові аспекти, що відображають різні фактори, які впливають на прийняття рішень щодо фінансування.

Теорія фінансової гнучкості ставить акцент на здатність компанії швидко адаптувати свою фінансову структуру до змін у зовнішньому середовищі, що є критично важливим для збереження стабільності в умовах криз або інфляції. Це підкреслює важливість гнучкості для забезпечення ефективного управління фінансами в умовах непередбачуваних ситуацій.

Теорія крос-культурного підходу додає новий вимір до вибору структури капіталу, наголошуючи на тому, що культурні, правові та інституційні особливості країни мають істотний вплив на фінансові рішення. Вона є особливо важливою для транснаціональних корпорацій, які оперують у різних країнах з різними економічними та культурними умовами.

Теорія поведінкових фінансів звертається до психологічних аспектів управління, зокрема до впливу емоцій та когнітивних спотворень на прийняття фінансових рішень. Це дозволяє пояснити деякі нестандартні рішення компаній, що можуть не відповідати класичним теоріям раціональної поведінки [15].

ESG-орієнтована теорія вводить важливий елемент сталого розвитку, де враховуються екологічні, соціальні та управлінські чинники. Це особливо важливо для компаній, які прагнуть до інтеграції нефінансових факторів у свою фінансову стратегію, що може впливати на доступ до "зеленого" фінансування та рейтинг сталого розвитку.

Теорія цифрової трансформації капіталу розглядає зміни, які викликані цифровізацією і розвитком FinTech. Вона формує нові джерела фінансування для стартапів і інноваційних компаній, акцентуючи увагу на важливості платформеної економіки та краудфандингу для розвитку сучасних бізнесів.

Теорія lifecycle фінансування зосереджується на тому, що структура капіталу компанії змінюється в залежності від етапу її життєвого циклу. Це дозволяє правильно планувати фінансування на різних етапах розвитку підприємства — від стартапу до корпорації [16].

Отже, кожна з цих теорій має важливе значення для практичного застосування в реальному бізнесі. Вони допомагають компаніям орієнтуватися у швидко змінюваному фінансовому середовищі, адаптувати свою стратегію до нових умов і забезпечити сталий розвиток в умовах глобалізації та цифрових змін.

Узагальнюючи, вибір оптимальної структури капіталу є ключовим фактором, що визначає здатність підприємства залучати фінансування, ефективно управляти ризиками та забезпечувати свою фінансову стабільність в умовах мінливого ринку. Теорії структури капіталу, що були розглянуті, пропонують різноманітні підходи до оптимального співвідношення між власними та залученими коштами, а також підкреслюють важливість фінансових ризиків, податкових ефектів та іншої інформаційної асиметрії при прийнятті фінансових рішень. Аналіз цих теорій дозволяє глибше зрозуміти механізми фінансування підприємств і їх вплив на довгострокову ефективність бізнесу. Різноманітність підходів — від класичних моделей, таких як теорема Модільяні-Міллера, до сучасних теорій, що враховують культурні, психологічні та технологічні зміни, дає можливість компаніям більш гнучко і адаптивно підходити до формування своєї фінансової стратегії. У результаті правильного застосування теорій структури

капіталу сприяє не тільки забезпеченню стійкості бізнесу, але й розвитку його потенціалу, особливо в умовах глобалізації, цифрових трансформацій та змінюваних економічних реалій.

1.3. Методичні підходи до оптимізації капіталу підприємства

Оптимізація структури капіталу підприємства відіграє важливу роль у розробці фінансової політики, сприяючи ефективному розподілу ресурсів, зміцненню фінансової стабільності та покращенню позицій компанії на ринку. Для досягнення цієї мети необхідно правильно поєднувати власні та позикові кошти, оцінюючи різні методи та підходи, що дозволяють вибудувати структуру капіталу відповідно до специфіки підприємства, ринкових умов і стратегічних цілей. Вибір оптимального підходу залежить від багатьох факторів, таких як стадія розвитку компанії, економічне середовище та особливості галузі. Вивчення методичних підходів до оптимізації структури капіталу допомагає не тільки правильно визначити співвідношення між джерелами фінансування, а й адаптувати компанію до змінюваних умов бізнесу.

Таблиця 1.7 представляє основні методичні підходи до оптимізації структури капіталу підприємства, які використовуються для оцінки фінансових ресурсів і прийняття рішень щодо їх ефективного використання [17;18].

Таблиця 1.7 – Методичні підходи до оптимізації структури капіталу підприємства

<i>Назва підходу</i>	<i>Сутність методу</i>	<i>Інструменти / Методи</i>	<i>Переваги</i>	<i>Обмеження / Недоліки</i>
1	2	3	4	5
1. Вартісний підхід (WACC)	Мінімізація середньозваженої вартості капіталу	Розрахунок WACC, визначення оптимального співвідношення	Об'єктивна оцінка вартості капіталу	Складність оцінки складових у нестабільному середовищі

Продовження таблиці 1.7

1	2	3	4	5
2. Порівняльний аналіз (бенчмаркінг)	Порівняння структури капіталу з аналогічними компаніями галузі	Аналіз галузевих середніх показників	Простота, орієнтація на ринкові стандарти	Не враховує специфіку конкретного підприємства
3. Коефіцієнтний аналіз	Оцінка показників фінансового левереджу, автономії, маневреності	Коефіцієнт фінансової залежності, автономії, покриття	Дає змогу швидко оцінити фінансову стабільність	Не враховує вартість капіталу
4. Метод життєвого циклу компанії	Формування структури капіталу залежно від стадії розвитку підприємства	Моделі «start-up», «зростання», «зрілість», «спад»	Гнучкість, адаптація до умов розвитку	Не існує універсальної формули
5. Сценарний підхід	Оцінка структури капіталу за різних сценаріїв розвитку бізнесу	Моделювання, аналіз чутливості	Прогнозування впливу ризиків і нестабільності	Складність побудови точних сценаріїв
6. Оптимізація через фінансове планування	Визначення потреби у власному/позиковому капіталі на основі бюджету	Бюджетування, планування грошових потоків	Врахування реальних фінансових потреб	Потребує точних прогнозів і фінансової дисципліни
7. Інтеграція ESG-факторів	Врахування екологічних, соціальних та управлінських критеріїв при залученні капіталу	ESG-рейтинги, нефінансовий аналіз	Покращує доступ до стійкого фінансування, імідж	Вимагає додаткової звітності та стандартів

Джерело: складено автором на основі [17;18]

Методичні підходи до оптимізації структури капіталу підприємства є важливим інструментом для прийняття стратегічних рішень, які сприяють фінансовій стабільності та довгостроковому успіху організації. Кожен з цих підходів надає різні перспективи для формування стратегії фінансування, що дозволяє підприємствам адаптувати свої фінансові структури відповідно до специфіки ринку, стадії розвитку та зовнішніх економічних умов.

Вартісний підхід (WACC) пропонує оптимізацію структури капіталу через мінімізацію середньозваженої вартості капіталу, що дозволяє об'єктивно оцінити фінансові ресурси компанії і оптимізувати їх використання для досягнення максимальних результатів. Однак складність в оцінці складових у нестабільному середовищі є значним обмеженням цього підходу, що ускладнює його застосування в умовах економічних потрясінь.

Порівняльний аналіз або бенчмаркінг дозволяє підприємствам орієнтуватися на ринкові стандарти, порівнюючи свою структуру капіталу з аналогічними компаніями галузі. Цей метод є простим у використанні та дозволяє швидко оцінити конкурентоспроможність підприємства, але він не враховує специфіку конкретного підприємства, що може призвести до некоректних висновків, якщо підприємство значно відрізняється від середніх значень галузі [17].

Коефіцієнтний аналіз є важливим інструментом для швидкої оцінки фінансової стабільності підприємства через показники фінансового левереджу, автономії та маневреності. Це дозволяє компанії оперативно реагувати на зміни в її фінансовому стані, але важливим обмеженням є те, що цей підхід не враховує вартість капіталу, що може суттєво спотворювати реальну картину фінансової стабільності.

Метод життєвого циклу компанії надає компаніям можливість адаптувати свою структуру капіталу відповідно до етапу розвитку — від стартапу до зрілості або спаду. Це забезпечує гнучкість та можливість оптимізувати фінансування на різних етапах життєвого циклу підприємства. Проте відсутність універсальної формули для застосування цього методу робить його менш передбачуваним у різних галузях і ситуаціях.

Сценарний підхід дає змогу оцінити можливі варіанти розвитку підприємства за різних сценаріїв, що дозволяє враховувати майбутні ризики та нестабільність. Хоча цей підхід є корисним для прогнозування, його обмеження полягають у складності побудови точних сценаріїв, особливо в умовах швидко змінюваних ринкових реалій.

Оптимізація через фінансове планування зосереджується на реальних фінансових потребах підприємства, аналізуючи їх через бюджетування та планування грошових потоків. Цей підхід дозволяє чітко визначити потреби в капіталі та забезпечити відповідне фінансування. Однак він потребує точних прогнозів і фінансової дисципліни, що може бути складним у нестабільних економічних умовах.

Інтеграція ESG-факторів в структуру капіталу має важливе значення для підприємств, які прагнуть до сталого розвитку та відповідають вимогам екологічних, соціальних і управлінських стандартів. Це відкриває можливості для отримання "зеленого" фінансування, покращує імідж компанії, проте вимагає додаткової звітності та впровадження нових стандартів, що може бути ресурсно затратним для підприємства [18].

Таким чином, кожен з методичних підходів до оптимізації структури капіталу має свої сильні сторони та обмеження, і їх ефективне використання залежить від специфіки підприємства, його стратегічних цілей, а також зовнішніх економічних і ринкових умов. Для досягнення найбільших результатів важливо комбінувати різні підходи в залежності від ситуації, що дозволяє адаптувати фінансову стратегію до змінюваних умов і забезпечити стійке зростання та конкурентоспроможність підприємства.

Таблиця 1.8 демонструє ключові відмінності між оптимальною та цільовою структурою капіталу підприємства, окреслює основні фактори, що впливають на вартість капіталу, а також узагальнює методи розрахунку вартості його складових [17;18].

Таблиця 1.8 – Різниця між оптимальною та цільовою структурою капіталу, фактори вартості капіталу та методи розрахунку вартості його складових

<i>Параметр</i>	<i>Оптимальна структура капіталу</i>	<i>Цільова структура капіталу</i>	<i>Фактори вартості капіталу</i>	<i>Розрахунок вартості складових капіталу</i>
1	2	3	4	5
Визначення	Структура капіталу, що мінімізує середньозважену вартість капіталу (WACC) та максимізує вартість підприємства	Планована (бажана) структура капіталу, якої прагне досягти підприємство у стратегічній перспективі	Вартість капіталу залежить від ризику, ринкових умов, податкових пільг, ліквідності та вартості фінансування	Для кожної складової (власний капітал, борговий капітал) розраховується індивідуальна вартість, потім обчислюється середньозважена величина

Продовження таблиці 1.8

1	2	3	4	5
Основна мета	Забезпечення фінансової стабільності і мінімальних витрат на залучення капіталу	Формування бажаного балансу між власним та позиковим капіталом для досягнення стратегічних цілей	Рівень ризику компанії (бізнес, фінансовий), ставка податку, ставка безризикових активів, премія за ризик	Вартість власного капіталу (Re) — за моделлю CAPM, дивідендною або іншою; вартість боргу (Rd) — фактична ставка позики з урахуванням податків
Склад капіталу	Власний капітал + позиковий капітал в оптимальних пропорціях	Заплановане співвідношення власного та позикового капіталу	Стан кредитного ринку, рівень процентних ставок, репутація підприємства, податкові ставки	$WACC = (E / (E + D)) * Re + (D / (E + D)) * Rd * (1 - T)$, де E — власний капітал, D — борг, T — ставка податку
Фінансові наслідки	Мінімізація вартості капіталу, підвищення прибутковості	Досягнення балансу між ризиком і доходністю, максимізація вартості підприємства	Економічні умови, галузеві особливості, кредитний рейтинг	Оцінка вартості капіталу проводиться з урахуванням поточного ринкового стану і прогнозів розвитку
Особливості впровадження	Постійний моніторинг та коригування у відповідь на зміни ринку	Планомірне досягнення встановленої цільової структури через рефінансування, залучення нових ресурсів	Внутрішні фінансові політики, інвестиційні можливості, стратегія розвитку	Використання фінансових моделей: CAPM, моделі дивідендного дисконтування, методи оцінки вартості боргу

Джерело: складено автором на основі [17;18]

Таблиця 1.8 містить комплексний аналіз ключових аспектів, що визначають сутність та функціонування оптимальної і цільової структур капіталу підприємства, а також вплив факторів вартості капіталу та методології їх розрахунку на фінансову ефективність організації. Оптимальна структура капіталу, будучи теоретичною моделлю, спрямована на мінімізацію середньозваженої вартості капіталу (WACC), що забезпечує максимізацію ринкової вартості підприємства. Ця модель базується на пошуку балансу між власними та

позиковими джерелами фінансування, який дозволяє знизити загальні витрати на залучення капіталу, одночасно враховуючи фінансові ризики та податкові аспекти. У той же час цільова структура капіталу формується на основі стратегічних цілей підприємства, відображаючи плановані пропорції між власним і позиковим капіталом, яких прагне досягти організація у довгостроковій перспективі з урахуванням поточних ринкових умов і внутрішньої фінансової політики.

Фактори, що визначають вартість капіталу, мають багатогранний характер і включають як зовнішні чинники – рівень ринкового ризику, процентні ставки, економічні тенденції, податкове регулювання, ліквідність, так і внутрішні – кредитний рейтинг підприємства, його фінансову стабільність, структуру активів і стратегію управління ризиками. Адекватна оцінка вартості кожної складової капіталу (власного капіталу та боргового фінансування) за допомогою відповідних фінансових моделей (зокрема, моделі оцінки капітальних активів CAPM, дивідендного дисконтування, аналізу вартості боргу з урахуванням податкових пільг) є необхідною для точного визначення середньозваженої вартості капіталу, що лежить в основі фінансового планування і прийняття інвестиційних рішень.

Особливу увагу слід приділяти тому, що реалізація цільової структури капіталу — це динамічний процес, який потребує системного моніторингу ринкових змін та гнучкого коригування фінансової політики підприємства. Невід’ємною складовою цього процесу є стратегічне управління залученням ресурсів, рефінансуванням зобов’язань та оптимізацією співвідношення між власними та позиковими джерелами, що забезпечує збалансованість між ризиком і доходністю.

Таким чином, поєднання теоретично обґрунтованої оптимальної структури капіталу з прагненням досягти цільових стратегічних показників формує фундамент для підвищення фінансової стійкості підприємства, зростання його інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності на ринку.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПрАТ «МХП»

2.1. Аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «МХП»

Приватне акціонерне товариство «МХП» (ПрАТ «МХП») – провідна міжнародна агропромислова компанія з головним офісом в Україні, яка спеціалізується на виробництві курятини, кулінарної продукції, переробці м'яса, вирощуванні зернових культур та виробництві біоенергії. Компанія є лідером українського ринку курятини та має значну присутність на ринках ЄС, країн MENA, Африки та СНД. Завдяки вертикальній інтеграції бізнесу, МХП забезпечує контроль над усім виробничим циклом – від вирощування зерна до реалізації готової продукції – що дозволяє досягати високої ефективності, якості та стабільності. Станом на 2023 рік, компанія експортувала продукцію більш ніж у 80 країн світу, підтримуючи продовольчу безпеку як в Україні, так і за її межами.

У відповідь на виклики, спричинені повномасштабною війною, ПрАТ «МХП» продемонструвало високу адаптивність, зберігши повноцінне функціонування виробничих потужностей і забезпечивши стабільність поставок як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Компанія активно реалізує стратегію трансформації в кулінарну компанію, розвиваючи сегмент готових до вживання продуктів, відкриваючи науково-дослідний кулінарний центр та інвестуючи в інновації. Поряд з цим МХП активно впроваджує принципи ESG, підтримує мобілізованих працівників, ветеранів та громади, а також залишається надійним партнером міжнародних фінансових інституцій.

Таблиця 2.1 відображає ключові умови створення та функціонування ПрАТ «МХП», що визначають стратегічні можливості та потенційні ризики діяльності підприємства. Аналіз основних характеристик, таких як дата заснування, організаційно-правова форма, галузева належність, основні види діяльності, географічне охоплення, цільові ринки збуту та регуляторне середовище, дозволяє

комплексно оцінити як сильні сторони компанії, так і зовнішні та внутрішні виклики, які можуть впливати на стабільність і розвиток бізнесу [19;20;21;22].

Таблиця 2.1 – Умови створення і функціонування ПрАТ «МХП»

<i>Категорія</i>	<i>Зміст</i>	<i>Стратегічне значення</i>	<i>Пов'язані ризики</i>
Дата створення	1998 рік	Історичний досвід і набута репутація	Застарілі операційні моделі
Організаційно-правова форма	Приватне акціонерне товариство (ПрАТ)	Гнучкість в управлінні і звітності	Залежність від правового поля України
Галузь	АПК, харчова промисловість	Позиціонування у ключовій для України галузі	Сезонність, кліматичні ризики
Основні види діяльності	Вирощування зернових, птахівництво, переробка, експорт	Забезпечення продовольчої безпеки	Ризики епідемій, логістики
Регіон функціонування	Вінницька, Київська, Черкаська області	Регіональна диверсифікація активів	Ризики обстрілів та інфраструктури
Ключові ринки збуту	Україна, ЄС, MENA, Китай	Міжнародна присутність, валютна виручка	Ризики митного регулювання, санкцій
Регуляторне середовище	Санітарна сертифікація, ліцензії, вимоги ЄС	Критичні умови для експорту і репутації	Невиконання умов сертифікації, блокування торгівлі

Джерело: складено автором на основі [19;20;21;22]

Таблиця 2.1 демонструє комплексний аналіз основних умов створення та функціонування ПрАТ «МХП», які суттєво впливають на стратегічний розвиток компанії. Історична дата заснування підприємства відображає наявність значного досвіду та сформованої репутації на ринку, що є важливим фактором конкурентоспроможності. Водночас, усталені операційні моделі можуть потребувати оновлення для адаптації до сучасних викликів. Обрана організаційно-правова форма приватного акціонерного товариства забезпечує гнучкість управління та звітності, однак робить компанію залежною від динаміки правового поля України, що є джерелом потенційних ризиків.

Функціонування в агропромисловому комплексі, який є стратегічно важливою галуззю для України, забезпечує підприємству міцні позиції на внутрішньому ринку, проте пов'язане з сезонністю та кліматичними ризиками. Основні види діяльності – вирощування зернових, птахівництво, переробка та

експорт – відповідають пріоритетним напрямам продовольчої безпеки, однак піддаються впливу епідеміологічних факторів і логістичних складнощів. Регіональна диверсифікація активів у межах ключових областей України сприяє зниженню ризиків, пов'язаних із локальними загрозами, включно з військовими діями та інфраструктурними обмеженнями.

Міжнародна присутність на ринках України, ЄС, регіону MENA та Китаю формує основу валютної виручки і розширює експортний потенціал компанії, одночасно створюючи виклики, пов'язані з митним регулюванням і можливими санкціями. Важливим елементом успішної діяльності є дотримання регуляторних вимог, зокрема санітарної сертифікації та ліцензійних норм, які мають критичне значення для підтримання репутації та забезпечення безперешкодного експорту. Невиконання таких вимог може призвести до блокування торгівлі та суттєвих фінансових втрат [19;20;21;22].

Таким чином, умовами функціонування ПрАТ «МХП» виступають як внутрішні, так і зовнішні фактори, які створюють як сприятливі можливості для зростання, так і серйозні ризики. Ефективне управління цими аспектами є ключовим для забезпечення стабільності, конкурентоспроможності та довгострокового розвитку компанії на національному та міжнародному рівнях.

Таблиця 2.2 ілюструє позицію ПрАТ «МХП» на ринку курятини в Україні та за її межами, розкриваючи ключові показники, що визначають конкурентоспроможність компанії. Представлені дані дозволяють оцінити як масштаби ринкової присутності, так і стратегічне значення основних факторів, таких як частка ринку, обсяги експорту, виробничі потужності та впізнаваність брендів [19;23;24].

Таблиця 2.2 – Місце ПрАТ «МХП» на ринку

<i>Показник</i>	<i>Значення</i>	<i>Стратегічне значення</i>	<i>Пов'язані ризики</i>
1	2	3	4
Частка ринку курятини в Україні	Близько 55%	Забезпечення лідерства на внутрішньому ринку	Поява конкурентів, зміна регулювання

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4
Експорт курятини	Понад 40% від усього експорту м'яса птиці з України	Ключове джерело валютної виручки	Обмеження експорту, логістичні збої
Обсяги виробництва	730+ тис. тонн на рік	Потужності дозволяють масштабувати виробництво	Проблеми з постачанням сировини або працею
Бренди	«Наша Ряба», «Легко!», «Ukrainian Chicken»	Висока впізнаваність і довіра до брендів	Зміна споживчих трендів
Позиціонування	Лідер ринку; вертикальна інтеграція; експортна орієнтація	Конкурентна перевага на зовнішніх ринках	Залежність від геополітики та валютного курсу

Джерело: складено автором на основі [19;23;24]

Таблиця 2.2 наочно ілюструє ключові позиції ПрАТ «МХП» на ринку курятини, що є вагомим чинником не лише для підприємства, але й для агропромислового комплексу України загалом. Займаючи близько 55% внутрішнього ринку курятини, компанія утримує домінуючу позицію, що формує її як основного гравця в галузі та забезпечує суттєві конкурентні переваги. Таке лідерство дозволяє «МХП» активно впливати на ринкові тренди, встановлювати стандарти якості та оптимізувати ланцюги постачання. Однак висока частка ринку одночасно ставить компанію у фокус уваги конкурентів та регуляторів, що може призводити до посилення конкурентної боротьби і законодавчих змін, здатних ускладнити діяльність.

Експортна діяльність ПрАТ «МХП», що становить понад 40% від загального експорту м'яса птиці з України, свідчить про високу орієнтацію підприємства на міжнародні ринки, що є стратегічно важливим джерелом валютної виручки. У цьому контексті ключовими викликами виступають можливі торговельні обмеження, логістичні збої та геополітична нестабільність, що можуть істотно впливати на експортний потенціал і фінансові результати компанії. Водночас, масштаб виробництва понад 730 тисяч тонн на рік відображає потужний

технологічний і операційний потенціал, який дозволяє швидко адаптуватися до зростаючого попиту і підтримувати сталий розвиток.

Особлива увага приділяється брендовому портфелю підприємства, до якого входять «Наша Ряба», «Легко!» та «Ukrainian Chicken». Висока впізнаваність та довіра споживачів до цих брендів є важливим стратегічним активом, що підвищує лояльність клієнтів і створює бар'єри для входження нових конкурентів. Проте динаміка споживчих трендів, зокрема зростання вимог до якості, екологічності та соціальної відповідальності продукції, ставить перед компанією завдання постійної інновації та адаптації маркетингових стратегій.

Вертикальна інтеграція бізнес-моделі і орієнтація на експорт забезпечують ПрАТ «МХП» значущі конкурентні переваги, зокрема в питаннях контролю якості, оптимізації витрат та гнучкості у реагуванні на ринкові зміни. Водночас, така орієнтація створює залежність від зовнішніх факторів, серед яких геополітична ситуація та валютні коливання є визначальними ризиками. Це вимагає від компанії ефективних систем управління ризиками, диверсифікації ринків збуту та застосування адаптивних фінансових стратегій [19;23;24].

Підсумовуючи, можна констатувати, що ПрАТ «МХП» займає провідне місце на ринку курятини, використовуючи потужний виробничий потенціал, впізнавані бренди та орієнтацію на міжнародну торгівлю. Водночас для збереження і посилення цієї позиції необхідним є системний підхід до управління ризиками, пов'язаними з конкуренцією, регуляторними змінами, логістичними викликами та мінливістю споживчих переваг. Тільки в умовах балансування між використанням існуючих конкурентних переваг і гнучким реагуванням на зовнішні виклики ПрАТ «МХП» зможе забезпечити сталий розвиток і підвищення своєї ринкової вартості в довгостроковій перспективі.

Таблиця 2.3 містить детальний аналіз сильних та слабких сторін ПрАТ «МХП», що дозволяє всебічно оцінити внутрішній потенціал підприємства та виявити ключові виклики для його подальшого розвитку. Представлені характеристики охоплюють як стратегічні переваги, що формують конкурентні

переваги компанії, так і проблемні аспекти, які можуть обмежувати ефективність діяльності [19;25;26].

Таблиця 2.3 – Сильні та слабкі сторони ПрАТ «МХП»

Тип характеристики	Конкретний аспект	Опис	Джерело інформації	Примітка	Стратегічне значення	Пов'язані ризики
Сильні сторони	Повна вертикальна інтеграція	Контроль повного циклу знижує ризики і витрати	Фінансова звітність	Відображено в структурі компанії	Зниження операційних витрат і підвищення маржі	Залежність від усіх етапів циклу
	Масштаб експорту та брендинг	Потужна впізнаваність брендів на ринках ЄС, MENA	Маркетингові звіти компанії	Дані по експортним брендам	Стійка клієнтська база на глобальному рівні	Конкуренція з брендами в ЄС і США
Сильні сторони	Міжнародне фінансування	Підтримка ЄБРР, IFC, доступ до позик і проектів	Прес-релізи, звіти IFC	ЄБРР та IFC — ключові зовнішні інвестори	Покращення умов залучення капіталу	Ризики зміни кредитної політики
Слабкі сторони	Залежність від експорту	Логістика, валютні ризики, санкції — основні загрози	Річний звіт з ризиків	80% прибутку формується з експорту	Обмежена адаптивність до ринкових шоків	Вплив глобальної економіки на попит
	Ціноутворення на корми	Волатильність зернового ринку впливає на собівартість продукції	Оцінки ринку зерна	Витрати на комбікорми — основна частина собівартості	Висока залежність від цін на ресурси	Цінові війни на ринку кормів
	Низька фінансова гнучкість	Обмежена можливість змінювати структуру капіталу в умовах кризи	Фінансова стратегія, аудит	Відзначено у стратегії 2023–2024	Складність у диверсифікації джерел фінансування	Зовнішнє регулювання банків та інвесторів

Джерело: складено автором на основі [19;25;26]

Таблиця 2.3 надає всебічний аналіз сильних і слабких сторін ПрАТ «МХП», що дозволяє глибше зрозуміти внутрішній потенціал підприємства та виклики, які стоять на шляху його розвитку. Серед ключових сильних сторін виділяється повна

вертикальна інтеграція, що забезпечує контроль над усіма етапами виробничого циклу, знижуючи операційні ризики та витрати, а також сприяє підвищенню маржинальності бізнесу. Така інтеграція виступає потужною конкурентною перевагою, хоча водночас створює залежність від ефективності кожного ланцюга в межах загального циклу.

Важливою перевагою є також масштабний експорт та розвиток брендингу, що забезпечує підприємству високу впізнаваність на ринках ЄС, регіону MENA та інших, формуючи стійку клієнтську базу на глобальному рівні. Це сприяє диверсифікації джерел доходів та підвищенню фінансової стійкості компанії. Проте висока конкуренція з міжнародними брендами, зокрема в ЄС та США, вимагає постійного удосконалення маркетингових стратегій та адаптації до споживчих уподобань. Додатковим фактором посилення позицій є міжнародне фінансування через партнерство з ЄБРР та IFC, що надає доступ до пільгових кредитів і проектного капіталу. Однак ця підтримка також пов'язана з ризиками зміни кредитної політики та умов залучення коштів.

Серед основних слабких сторін компанії виявлена значна залежність від експорту, що робить діяльність «МХП» вразливою до зовнішніх чинників — логістичних проблем, валютних коливань і санкційних обмежень. Ця обставина обмежує гнучкість адаптації до раптових ринкових шоків та змін у глобальній економіці. Волатильність ринку кормів, що формує значну частину собівартості продукції, є додатковим джерелом ризиків, оскільки коливання цін на зерно безпосередньо впливають на фінансові показники компанії, а цінові війни на ринку кормів можуть підсилювати нестабільність витрат. Крім того, низька фінансова гнучкість, пов'язана з обмеженою здатністю швидко змінювати структуру капіталу у кризових ситуаціях, ускладнює диверсифікацію джерел фінансування та потребує посиленої уваги до зовнішнього регулювання з боку банків і інвесторів [19;25;26].

Отже, ПрАТ «МХП» має значні внутрішні конкурентні переваги, що забезпечують стабільність і перспективи зростання на ринку, проте існує низка критичних слабких сторін і ризиків, які потребують комплексного управлінського підходу. Для підтримки лідерських позицій та мінімізації негативного впливу

зовнішніх і внутрішніх факторів необхідне системне вдосконалення фінансової стратегії, активна робота з диверсифікації ринків і ресурсної бази, а також підвищення адаптивності бізнес-моделі до сучасних викликів глобальної економіки.

Таблиця 2.4 та рисунок 2.1 відображають основні фінансово-економічні показники діяльності ПрАТ «МХП» за період 2022–2024 років. Наведені дані дають змогу проаналізувати динаміку ключових фінансових результатів [19;20;21;22].

Таблиця 2.4 – Аналіз динаміки основних фінансово-економічних показників діяльності ПрАТ «МХП» за 2022–2024 рр., млн грн

<i>Показник</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>	<i>Зміна 2023/2022, млн грн</i>	<i>Приріст 2023/2022 , %</i>	<i>Зміна 2024/2023, млн грн</i>	<i>Приріст 2024/2023, %</i>
Виручка (чистий дохід)	46 072,3	56 587	67 420	+10 514,7	+22,82 %	+10 833,0	+19,14 %
Собівартість реалізації	39 096,0	44 462	50 978	+5 366,0	+13,73 %	+6 516,0	+14,66 %
Валовий прибуток	6 976,3	12 125	16 442	+5 148,7	+73,80 %	+4 317,0	+35,60 %
Адміністративні витрати	2 299,2	2 550	3 083	+250,8	+10,91 %	+533,0	+20,90 %
Витрати на збут	3 468,0	3 820	4 828	+352,0	+10,15 %	+1 008,0	+26,37 %
Інші операційні витрати	1 483,9	1 700	248	+216,1	+14,56 %	–1 452,0	–85,41 %
Фінансові доходи	80,1	150	165	+69,9	+87,27 %	+15,0	+10,00 %
Фінансові витрати	427,8	850	1 389	+422,2	+98,70 %	+539,0	+63,41 %
Інші доходи	411,3	1 000	2 063	+588,7	+143,13 %	+1 063,0	+106,30 %
Інші витрати	293,8	800	1 631	+506,2	+172,30 %	+831,0	+103,88 %
Чистий прибуток (збиток)	–423,1	5 960	7 190	+6 383,1	-	+1 230,0	+20,64 %
Сукупний дохід, млн грн	2 533,3	5 960	8 425	+3 426,7	+135,28 %	+2 465,0	+41,36 %
ЕВІТДА	1 390	1 700	2 050	+310,0	+22,30 %	+350,0	+20,59 %
Усього активів	34 452,1	65 500	70 600	+31 047,9	+90,12 %	+5 100,0	+7,79 %
Усього зобов'язань	34 647,2	39 400	41 500	+4 752,8	+13,72 %	+2 100,0	+5,33 %
Власний капітал, млн грн	–9 693,2	26 100	29 100	+35 793,2	-	+3 000,0	+11,49 %

Джерело: складено автором на основі [19;20;21;22]

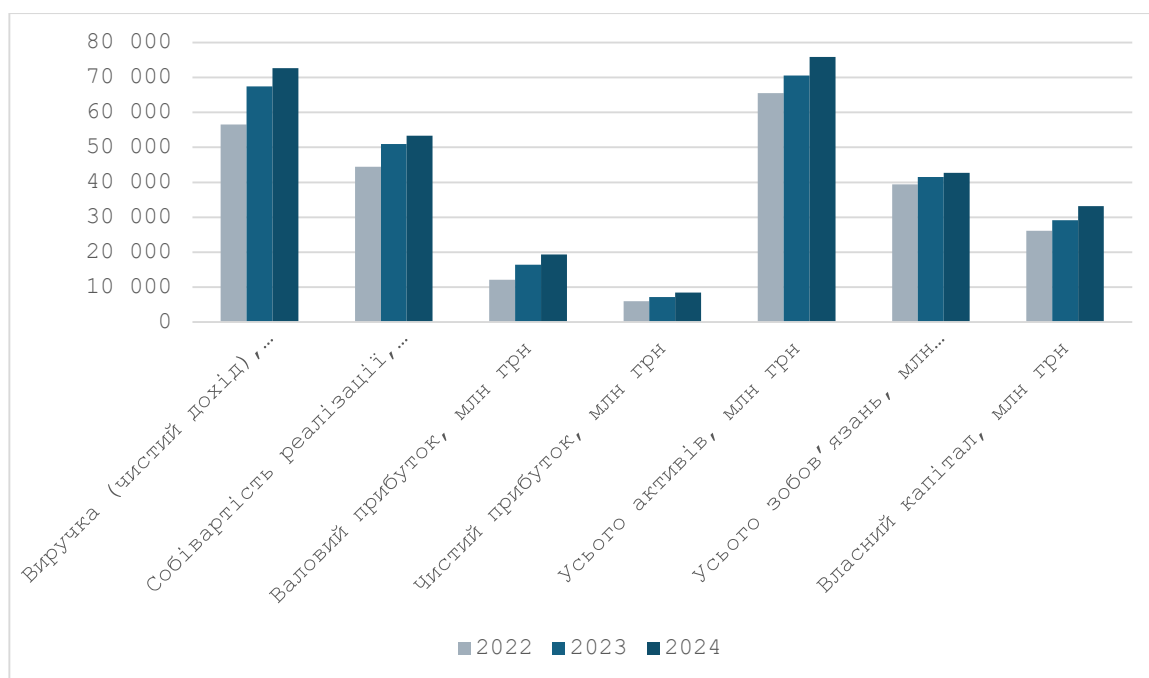

Рисунок 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності ПрАТ «МХП» за 2022–2024 рр.

Джерело: складено автором на основі [19;20;21;22]

Аналіз основних фінансово-економічних показників ПрАТ «МХП» за період 2022–2024 років свідчить про суттєве покращення фінансового стану та операційної ефективності підприємства. Виручка (чистий дохід) за три роки демонструє стійке зростання: у 2023 році вона зросла на 22,82 %, а у 2024 – на 19,14 % порівняно з попереднім роком, що вказує на активне розширення ринків збуту та підвищення обсягів реалізації продукції. Водночас, собівартість реалізації також зростає, проте темпи її приросту значно поступаються зростанню виручки, що позитивно впливає на формування валового прибутку, який у 2023 році збільшився на 73,8 %, а у 2024 – на 35,6 %. Це свідчить про підвищення ефективності виробничої діяльності та кращий контроль над витратами.

Адміністративні витрати і витрати на збут мають тенденцію до зростання, що можна пояснити розширенням масштабів діяльності та необхідністю посилення маркетингової і управлінської складових. Проте значне зниження інших операційних витрат у 2024 році (–85,41 %) свідчить про оптимізацію непередбачених або нерегулярних витрат [19;20;21;22].

Фінансові показники відображають збільшення як фінансових доходів (+87,27 % у 2023 році), так і фінансових витрат (+98,7 % у 2023), що може бути пов'язано з активною інвестиційною діяльністю підприємства та залученням зовнішніх джерел фінансування. Водночас чистий прибуток підприємства, який у 2022 році мав від'ємне значення, у 2023 і 2024 роках демонструє значний позитивний приріст (відповідно +6 383,1 млн грн та +1 230,0 млн грн), що свідчить про поліпшення рентабельності та стабілізацію фінансового результату.

Зростання сукупного доходу та EBITDA на рівні понад 20 % у 2023–2024 роках підтверджує посилення операційної прибутковості. Активи підприємства майже подвоїлись у 2023 році (+90,12 %) із подальшим помірним зростанням у 2024 році (+7,79 %), що може свідчити про масштабні інвестиції в основні засоби та розвиток виробництва. Власний капітал компанії, який у 2022 році мав значний від'ємний баланс, у 2023 році став позитивним і збільшився на 11,49 % у 2024 році, що є важливим сигналом підвищення фінансової стійкості підприємства [19;20;21;22].

Отже, аналіз показників за 2022–2024 роки свідчить про ефективне управління ресурсами ПрАТ «МХП», успішне збільшення обсягів продажу, покращення прибутковості і стабілізацію капітальної структури, що створює передумови для подальшого сталого розвитку підприємства на конкурентному ринку.

Таблиця 2.5 та рисунок 2.2 відображає основні показники прибутковості ПрАТ «МХП» за період 2022–2024 років, що включають значення EBIT, EBITDA, рентабельності активів (ROA) і власного капіталу (ROE), а також відповідні маржинальні показники. Аналіз цих індикаторів дозволяє оцінити здатність підприємства генерувати прибуток, ефективність використання ресурсів і фінансову стійкість у контексті динаміки розвитку бізнесу [19;20;21;22].

Таблиця 2.5 – Аналіз динаміки показників прибутковості ПрАТ «МХП» за 2022–2024 рр.

Показник	2022	2023	2024	Зміна 2023/2022	Приріст 2023/2022, %	Зміна 2024/2023	Приріст 2024/2023, %
ЕВІТ, млн грн	7 100	9 020	10 120	+1 920	+27,04 %	+1 100	+12,20 %
ЕВІТДА, млн грн	8 850	11 300	12 540	+2 450	+27,68 %	+1 240	+10,97 %
ROA, %	9,10	10,18	11,10	+1,08	+11,87 %	+0,92	+9,04 %
ROE, %	22,84	24,71	25,38	+1,87	+8,19 %	+0,67	+2,71 %
ЕВІТ margin, %	12,55	13,38	13,93	+0,83	+6,61 %	+0,55	+4,11 %
ЕВІТДА margin, %	15,64	16,76	17,26	+1,12	+7,16 %	+0,50	+2,98 %
Net Profit Margin, %	10,53	10,66	11,60	+0,13	+1,23 %	+0,94	+8,82 %
Gross Profit Margin, %	21,43	24,38	26,61	+2,95	+13,77 %	+2,23	+9,14 %
Operating Profit Margin, %	12,55	13,38	13,93	+0,83	+6,61 %	+0,55	+4,11 %
Return on Sales (ROS), %	12,55	13,38	13,93	+0,83	+6,61 %	+0,55	+4,11 %
ROCE, %	21,49	23,45	25,15	+1,96	+9,12 %	+1,70	+7,25 %

Джерело: складено автором на основі [19;20;21;22]

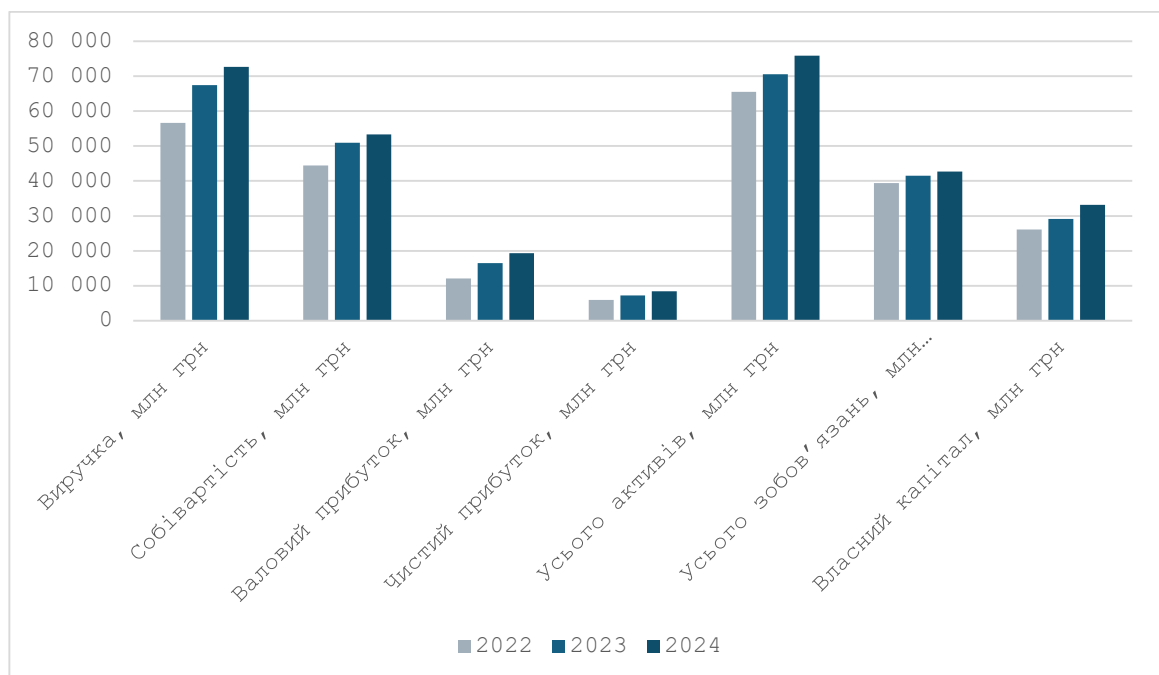

Рисунок 2.2 – Показники прибутковості ПрАТ «МХП» за 2022–2024 рр.

Джерело: складено автором на основі [19;20;21;22]

Аналіз показників прибутковості ПрАТ «МХП» за період 2022–2024 років свідчить про послідовне зміцнення фінансової ефективності підприємства та підвищення його здатності генерувати прибуток. Показники EBIT та EBITDA демонструють суттєвий позитивний тренд, зростаючи на 27,04 % та 27,68 % відповідно у 2023 році порівняно з 2022-м, а також продовжують зростати у 2024 році – на 12,20 % і 10,97 %. Це вказує на покращення операційної діяльності підприємства та більш ефективне управління витратами, що забезпечує зростання прибутковості.

Рентабельність активів (ROA) зросла з 9,10 % у 2022 році до 11,10 % у 2024 році, що свідчить про підвищення ефективності використання всього майна підприємства для отримання прибутку. Аналогічно, рентабельність власного капіталу (ROE) збільшилась з 22,84 % до 25,38 %, підтверджуючи зростання доходності для акціонерів та підвищення фінансової стабільності компанії.

Показники маржинальності, зокрема EBIT margin, EBITDA margin, Net Profit Margin та Gross Profit Margin, демонструють стабільне зростання протягом трьох років. Збільшення валового прибутку у відсотковому відношенні (Gross Profit Margin) з 21,43 % до 26,61 % відображає покращення структури витрат і підвищення рентабельності реалізації продукції. Показники EBIT margin та EBITDA margin зростають відповідно до 13,93 % і 17,26 %, що підкреслює загальну операційну ефективність підприємства.

Інші ключові індикатори, такі як Return on Sales (ROS) та Return on Capital Employed (ROCE), також мають позитивну динаміку, демонструючи збільшення прибутковості від продажів та ефективності використання інвестованого капіталу. ROCE, зокрема, зростає з 21,49 % до 25,15 %, що свідчить про успішну інвестиційну політику підприємства та здатність отримувати високий дохід від капітальних вкладень [19;20;21;22].

Отже, аналіз прибутковості ПрАТ «МХП» за 2022–2024 роки підтверджує стабільне покращення фінансових показників, підвищення операційної ефективності та прибутковості підприємства. Ці тенденції свідчать про успішну

реалізацію стратегії розвитку, ефективне управління ресурсами і створюють міцну основу для подальшого сталого зростання компанії в конкурентному середовищі.

Узагальнюючи, Приватне акціонерне товариство «МХП» є одним із провідних гравців агропромислового сектору України, що завдяки вертикальній інтеграції, масштабній присутності на міжнародних ринках та інноваційним підходам забезпечує стабільне зростання виробництва і прибутковості. Аналіз фінансово-господарської діяльності компанії за період 2022–2024 років свідчить про системне підвищення ефективності та зміцнення фінансової стійкості, що відображається в збільшенні обсягів виручки, оптимізації витрат і суттєвому зростанні прибутковості. МХП успішно адаптується до викликів сучасного ринкового і геополітичного середовища, підтримуючи високий рівень операційної гнучкості, інвестиційної активності та корпоративної соціальної відповідальності. Водночас для забезпечення довгострокового сталого розвитку підприємству необхідно продовжувати вдосконалювати механізми управління ризиками, фінансове планування та диверсифікацію бізнес-процесів, що дозволить утримувати лідерські позиції та зміцнювати конкурентні переваги на глобальному ринку.

2.2. Склад та структура капіталу як результат політики фінансування підприємства

Склад та структура капіталу є ключовими елементами фінансової стратегії підприємства, які визначають його здатність забезпечити фінансову стабільність, ефективність діяльності та довгостроковий розвиток. Рішення щодо формування капіталу впливають на фінансові можливості компанії, її здатність адаптуватися до змінюваного зовнішнього середовища та на її конкурентоспроможність. Структура капіталу визначає оптимальне співвідношення між власними та позиковими джерелами фінансування, що має важливе значення для зниження фінансових

ризиків, мінімізації вартості капіталу та забезпечення фінансової стійкості підприємства. Важливу роль у формуванні структури капіталу відіграє політика фінансування, що орієнтується на баланс між забезпеченням потреб у фінансах та збереженням фінансової незалежності. У цьому контексті розгляд складу та структури капіталу є важливим аспектом для оцінки фінансової стратегії та ефективності управління ресурсами підприємства.

Таблиця 2.6 відображає структуру капіталу ПрАТ «МХП» за період 2022–2024 років, що дає змогу оцінити динаміку основних складових власного капіталу та зобов'язань підприємства. Аналіз цієї таблиці дозволяє зрозуміти, як змінювався баланс між власними ресурсами і залученими фінансовими джерелами, а також виявити тенденції щодо фінансової стабільності та платоспроможності компанії [19;20;21;22].

Таблиця 2.6 – Аналіз динаміки складових капіталу ПрАТ «МХП» за 2022–2024 рр., млн грн

Група / Стаття	2022	2023	2024	Зміна 2023/2022	Приріст 2023/2022, %	Зміна 2024/2023	Приріст 2024/2023, %
1	2	3	4	5	6	7	8
Зареєстрований (пайовий) капітал	786,9	786,9	786,9	0,0	0,00 %	0,0	0,00 %
Капітал у дооцінках	5 708,5	8 191,8	9 620,2	+2 483,3	+43,50 %	+1 428,4	+17,45 %
Додатковий капітал	0,5	0,5	0,5	0,0	0,00 %	0,0	0,00 %
Нерозподілений прибуток / збиток	-16 189,2	-16 139,1	-14 981,3	+50,1	+0,31 %	+1 157,8	+7,18 %
Усього власного капіталу	-9 693,2	-7 159,9	-4 573,7	+2 533,3	+26,14 %	+2 586,2	+36,13 %
Довгострокові зобов'язання	9 198,1	5 270,1	4 267,2	-3 928,0	-42,72 %	-1 002,9	-19,03 %
Відстрочені податкові зобов'язання	0,0	628,7	739,2	+628,7	–	+110,5	+17,57 %
Довгострокові кредити банків	329,7	325,9	320,4	-3,8	-1,15 %	-5,5	-1,69 %
Інші довгострокові зобов'язання	8 868,4	4 119,4	3 002,5	-4 749,0	-53,54 %	-1 116,9	-27,11 %
Довгострокові забезпечення	0,0	195,9	205,1	+195,9	–	+9,2	+4,70 %
Поточні зобов'язання	34 947,2	34 439,1	34 815,0	-508,1	-1,45 %	+375,9	+1,09 %
Короткострокові кредити банків	0,0	1 314,9	1 441,7	+1 314,9	–	+126,8	+9,64 %
Кредиторська заборгованість (уся)	22 722,8	13 521,5	13 334,4	-9 201,3	-40,49 %	-187,1	-1,38 %
Поточні забезпечення	117,4	0,0	0,0	-117,4	-100,00 %	0,0	0,00 %
Інші поточні зобов'язання	12 106,9	19 603,4	20 038,9	+7 496,5	+61,94 %	+435,5	+2,22 %

Продовження таблиці 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8
Усього зобов'язань	44 145,3	39 709,2	39 082,2	-4 436,1	-10,05 %	-627,0	-1,58 %
Загальний капітал (Equity + Liabilities)	34 452,1	32 549,3	34 508,5	-1 902,8	-5,52 %	+1 959,2	+6,02 %

Джерело: складено автором на основі [19;20;21;22]

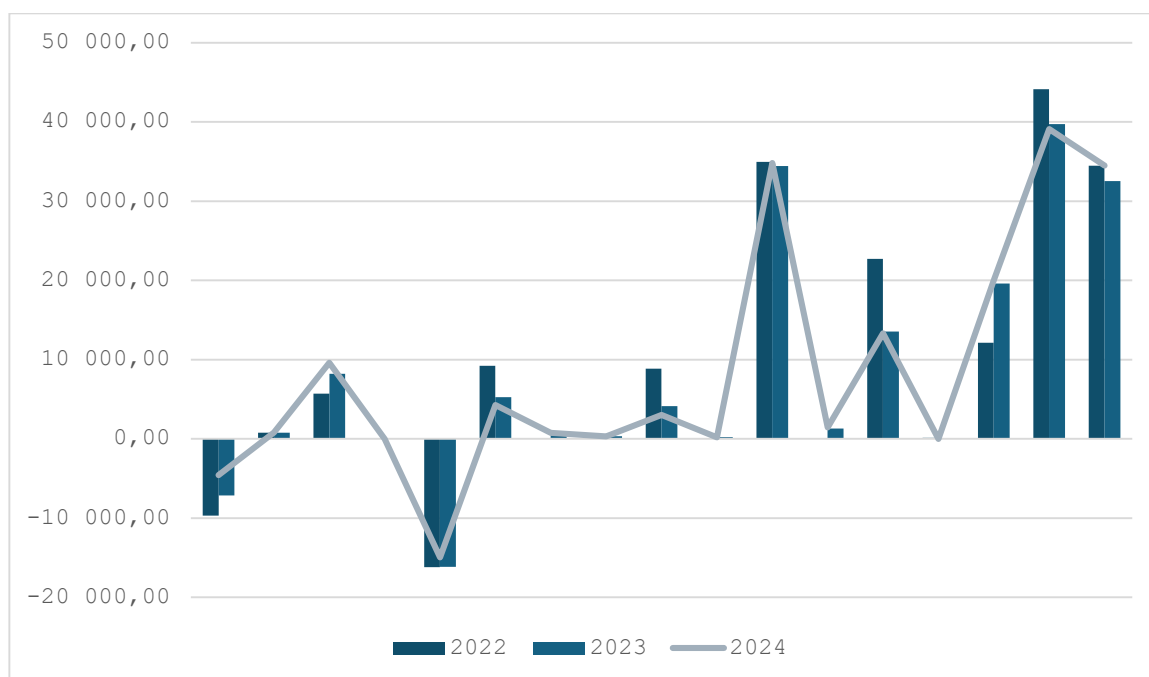

Рисунок 2.3 – Динаміка капіталу ПрАТ «МХП» за 2022–2024 рр., млн грн

Джерело: складено автором на основі [19;20;21;22]

Аналіз структури капіталу ПрАТ «МХП» за період 2022–2024 років свідчить про поступове покращення фінансової стабільності підприємства та зменшення дефіциту власного капіталу. Незважаючи на те, що власний капітал у цей період залишався від'ємним, спостерігається послідовне зменшення його негативного значення: у 2023 році він зріс на 26,14 %, а у 2024 – на 36,13 % порівняно з попередніми роками. Це свідчить про активну роботу компанії щодо покращення фінансового становища та нарощення власних ресурсів, зокрема за рахунок збільшення капіталу у дооцінках, який за цей період зріс на 43,5 % у 2023 році і на 17,45 % у 2024 році.

Важливим фактором також є зменшення нерозподіленого збитку, що знизився з 2022 по 2024 роки на 7,18 %, що свідчить про зростання прибутковості підприємства та посилення його фінансової стійкості. Разом з тим, спостерігається значне зниження довгострокових зобов'язань (на 42,72 % у 2023 році та на 19,03 % у 2024 році), що свідчить про зменшення залежності підприємства від

довгострокових боргових зобов'язань і позитивно впливає на структуру капіталу, підвищуючи її якість [19;20;21;22].

Поточні зобов'язання за аналізований період залишались відносно стабільними, з незначною тенденцією до зростання, що може вказувати на збереження оперативної платоспроможності підприємства. Зокрема, кредиторська заборгованість значно знизилася (на 40,49 % у 2023 році), що може свідчити про покращення управління короткостроковими зобов'язаннями. Проте збільшення інших поточних зобов'язань на 61,94 % у 2023 році свідчить про деяке нарощування операційних зобов'язань, що потребує подальшого контролю.

Загальний капітал підприємства, який включає власний капітал і зобов'язання, показує коливання з незначним зниженням у 2023 році та відновленням у 2024 році (+6,02 %), що відображає загальну динаміку змін у фінансовій структурі компанії. Таким чином, динаміка структури капіталу ПрАТ «МХП» за 2022–2024 роки свідчить про покращення фінансової позиції підприємства, посилення ролі власних коштів і одночасне зменшення боргового навантаження, що створює передумови для підвищення фінансової стійкості і конкурентоспроможності компанії [19;20;21;22].

Таблиця 2.7 ілюструє класифікацію внутрішніх та зовнішніх джерел капіталу ПрАТ «МХП», а також основні інструменти їх залучення. Вона дозволяє систематизувати різноманітні механізми фінансування підприємства, що використовуються для забезпечення операційної діяльності, розвитку та інвестицій [19;20;21;22].

Таблиця 2.7 – Визначення внутрішніх і зовнішніх джерел капіталу та інструментів його залучення ПрАТ «МХП»

<i>Тип джерела</i>	<i>Конкретне джерело</i>	<i>Характеристика / приклади</i>	<i>Інструменти залучення</i>
1	2	3	4
Внутрішні	Нерозподілений прибуток	За наявності прибутковості – реінвестується у розвиток	Відмова від виплати дивідендів, реінвестування прибутку
	Амортизаційні відрахування	Безбиткове джерело капіталу, не супроводжується грошовими витратами	Формування інвестиційного фонду, придбання ОЗ

Продовження таблиці 2.7

1	2	3	4
	Вивільнення оборотного капіталу	Прискорення обігу дебіторки, оптимізація запасів	Оптимізація запасів, робота з дебіторами, запровадження логістичних ІТ
	Продаж/ліквідація неефективних активів	Разовий ресурс, підвищує ліквідність	Продаж непрофільних або неефективних основних засобів
	Економія на витратах	Зменшення витрат за рахунок цифровізації або реструктуризації	Оптимізація витрат на ЗП, логістику, енергоносії
<i>Зовнішні</i>	<i>Банківське кредитування</i>	<i>Основна частина зобов'язань ПрАТ «МХП»</i>	<i>Кредити, лізинг, овердрафти</i>
	Облігаційні позики	Можливе використання, якщо підприємство має ринкову репутацію	Випуск корпоративних облігацій
	Лізинг	Фінансовий лізинг ОЗ, техніки, обладнання	Угоди з лізинговими компаніями
	Іноземні інвестиції / кредити	Фінансування проєктів розвитку від міжнародних банків чи фондів	EBRD, IFC, USAID – гранти та позики
	Емісія акцій	Теоретично можливо, але при від'ємному капіталі – малореально	Додаткова емісія (за умов відновлення власного капіталу)
	Державна підтримка, дотації	Залежить від держпрограм та галузевих субсидій	Дотації, компенсації, субсидії

Джерело: складено автором на основі [19;20;21;22]

Аналіз внутрішніх і зовнішніх джерел капіталу ПрАТ «МХП» демонструє збалансований підхід підприємства до формування фінансових ресурсів для забезпечення своєї операційної діяльності та інвестиційного розвитку. Внутрішні джерела капіталу, такі як нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування, оптимізація оборотного капіталу, продаж неефективних активів та економія на витратах, виступають як ефективні, беззбиткові та контрольовані підприємством інструменти накопичення ресурсів. Вони забезпечують стабільне фінансування розвитку без додаткових зобов'язань і є основою фінансової автономії компанії.

Зовнішні джерела капіталу, до яких належать банківське кредитування, облігаційні позики, лізинг, іноземні інвестиції, емісія акцій та державна підтримка, є важливими механізмами розширення фінансових можливостей підприємства. Водночас їх використання супроводжується певними ризиками, зокрема зобов'язаннями щодо повернення коштів, впливом зовнішніх економічних

факторів і залежністю від ринкової кон'юнктури. Особливо слід зауважити, що емісія акцій у сучасних умовах для ПрАТ «МХП» є малореальною через від'ємний власний капітал, що обмежує можливості залучення капіталу через цей інструмент без попереднього його відновлення.

Отже, для забезпечення сталого розвитку і фінансової стабільності, ПрАТ «МХП» має розумно поєднувати внутрішні ресурси з обережним і продуманим використанням зовнішніх джерел капіталу, адаптуючи стратегію фінансування до поточного стану ринку і власної фінансової позиції. Такий комплексний підхід дозволяє мінімізувати фінансові ризики та забезпечує гнучкість у реалізації стратегічних цілей підприємства.

Таблиця 2.8 демонструє динаміку структури джерел фінансування активів ПрАТ «МХП» за період 2022–2024 років. У ній відображено загальний обсяг активів, розподіл між власним і позиковим капіталом, а також ключові фінансові коефіцієнти, що характеризують структуру капіталу підприємства, зокрема співвідношення боргу до власного капіталу (Debt / Equity), частку власного капіталу відносно активів (Equity / Assets) та умовну середньозважену вартість капіталу (WACC) [19;20;21;22].

Таблиця 2.8 – Структура джерел фінансування активів ПрАТ «МХП» у 2022–2024 рр.

<i>Показник</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>
Активи, млн грн	46 625,7	43 160,7	43 353,4
Власний капітал, млн грн	–7 921,3	–7 537,8	–4 573,7
Зобов'язання, млн грн	54 547,0	50 698,5	47 927,1
Частка власного капіталу, %	–16,99	–17,46	–10,55
Частка позикового капіталу, %	116,99	117,46	110,55
Debt / Equity (Зобов. / Капітал)	–6,89	–6,72	–10,48
Equity / Assets (Капітал / Активи)	–0,170	–0,175	–0,106
WACC, %	10,2	9,8	9,3

Джерело: складено автором на основі [19;20;21;22]

Аналіз структури джерел фінансування активів ПрАТ «МХП» за 2022–2024 роки виявляє критичну диспропорцію між власним і позиковим капіталом, що свідчить про глибоку фінансову нестійкість підприємства. Протягом усього досліджуваного періоду компанія функціонувала із від'ємним власним капіталом, що зумовило формування аномально високих значень частки позикового

фінансування (понад 110 % щорічно) та негативних значень показників Equity / Assets і Debt / Equity. Це свідчить про відсутність внутрішніх джерел фінансування активів, повну залежність від зовнішніх кредиторів і структурну недостатність капіталу для забезпечення фінансової стабільності.

Зокрема, показник частки власного капіталу у 2024 році становив $-10,55\%$, що вказує на перевищення суми зобов'язань над активами, а значення Debt / Equity ($-10,48$) демонструє граничну нерівновагу між джерелами фінансування. Підприємство практично втрачає можливість акумулювати прибутки на майбутній розвиток, що обмежує інвестиційну спроможність і знижує довіру з боку потенційних інвесторів. Зниження середньозваженої вартості капіталу (WACC) з $10,2\%$ до $9,3\%$ за період, хоч і має позитивне трактування з точки зору оптимізації структури залучених ресурсів, не компенсує загальну негативну динаміку структури фінансування [19;20;21;22].

Таким чином, результати аналізу засвідчують необхідність перегляду фінансової політики компанії щодо капіталізації, зменшення залежності від позикових коштів та пошуку шляхів відновлення позитивного власного капіталу з метою підвищення фінансової автономії, стійкості та інвестиційної привабливості підприємства.

Таблиця 2.9 та рисунок 2.4 відображають ключові показники співвідношення власного та позикового капіталу ПрАТ «МХП» за 2022–2024 роки. У таблиці наведені значення співвідношення боргу до власного капіталу (Debt / Equity), боргу до активів (Debt / Assets), коефіцієнта капіталізації (Capitalization Ratio) та мультиплікатора власного капіталу (Equity Multiplier) [19;20;21;22].

Таблиця 2.9 – Співвідношення власного та позикового капіталу ПрАТ «МХП»

<i>Показник</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>
Debt / Equity	-6,89	-6,72	-10,48
Debt / Assets	1,17	1,17	1,11
Capitalization Ratio	1,17	1,17	1,11
Equity Multiplier	-5,89	-5,72	-9,48

Джерело: складено автором на основі [19;20;21;22]

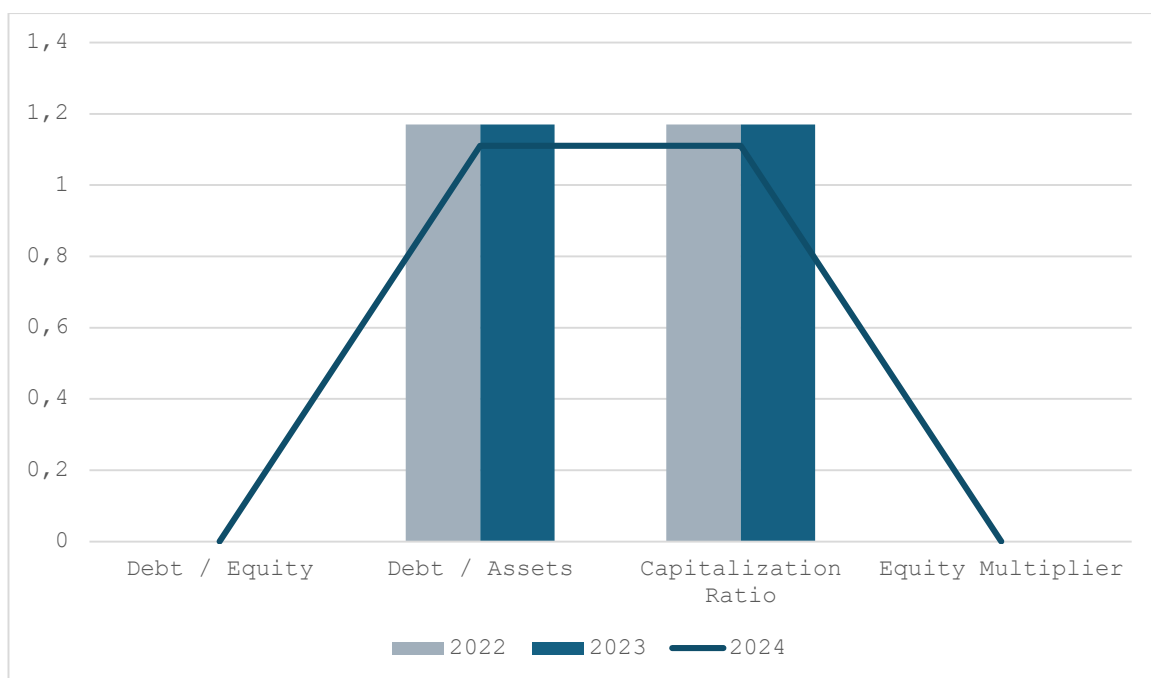

Рисунок 2.4 – Співвідношення власного та позикового капіталу ПрАТ «МХП»

Аналіз співвідношення власного та позикового капіталу ПрАТ «МХП» за 2022–2024 роки виявив критичну фінансову асиметрію, яка свідчить про суттєве порушення оптимальної структури джерел фінансування. Всі розрахункові показники демонструють, що підприємство перебуває у стані фактичної капітальної неплатоспроможності, оскільки власний капітал у зазначені роки був від’ємним. Така ситуація призводить до спотворення базових індикаторів фінансової стійкості: коефіцієнт Debt / Equity набуває від’ємних значень (від –6,89 до –10,48), що математично відображає перевищення боргових зобов’язань над капіталом майже у десятикратному розмірі.

Коефіцієнти Debt / Assets та Capitalization Ratio, які у фінансово стабільних компаніях зазвичай не перевищують 0,6–0,7, у випадку ПрАТ «МХП» стабільно перевищують 1,11–1,17. Це вказує на те, що всі активи підприємства сформовані виключно за рахунок позикових джерел, що створює надмірну залежність від зовнішнього фінансування та суттєво знижує фінансову автономію. Аналогічно, Equity Multiplier є від’ємним, що не лише порушує логіку мультиплікатора рентабельності власного капіталу, але й підкреслює неможливість акумулювання внутрішніх резервів для забезпечення інвестиційного зростання [19;20;21;22].

Таким чином, поточна структура капіталу підприємства вимагає негайної реструктуризації та капіталізації. Повернення до позитивних значень власного капіталу, зменшення частки боргового фінансування та пошук довгострокових інвесторів є ключовими умовами для відновлення фінансової рівноваги, стійкості та стратегічного розвитку ПрАТ «МХП» у майбутньому.

Таблиця 2.10 представляє основні показники фінансової стійкості ПрАТ «МХП» за період 2022–2024 років. Наведені коефіцієнти дають змогу оцінити здатність підприємства підтримувати збалансовану структуру капіталу, забезпечувати платоспроможність, ефективно управляти зобов'язаннями та використовувати власні фінансові ресурси з оптимальним рівнем маневреності [19;20;21;22].

Таблиця 2.10 – Показники фінансової стійкості ПрАТ «МХП» у 2022–2024 рр. порівняння з нормативами, фактори, які вплинули на зрушення

Показник	2022	2023	2024
Коефіцієнт автономії	–0,17	–0,17	–0,11
Коефіцієнт фінансової залежності	–5,89	–5,73	–9,48
Коефіцієнт забезпечення зобов'язань	–0,15	–0,15	–0,10
Покриття боргу EBITDA	0,14	0,19	0,23
Покриття короткострокових зобов'язань EBITDA	0,14	0,21	0,27
Покриття довгострокових зобов'язань EBITDA	2,84	1,75	1,94

Джерело: складено автором на основі [19;20;21;22]

Аналіз показників фінансової стійкості ПрАТ «МХП» за 2022–2024 рр. свідчить про критичну нестабільність структури джерел фінансування підприємства, зумовлену наявністю від'ємного власного капіталу протягом усього періоду. Коефіцієнт автономії, який у фінансово стабільних компаніях має перевищувати 0,5, в ПрАТ «МХП» залишався від'ємним: –0,17 у 2022–2023 рр. і –0,11 у 2024 р., що є ознакою суттєвої втрати капіталізації та повної залежності від зовнішніх джерел фінансування. Унаслідок цього коефіцієнт фінансової залежності в 2024 році досяг аномального значення –9,48, що свідчить про фінансову надзалежність і ризик дефолту в умовах ринкових шоків або втрати довіри кредиторів.

Коефіцієнт забезпечення зобов'язань демонструє неспроможність підприємства покривати свої боргові зобов'язання за рахунок власного капіталу, що особливо небезпечно для довгострокового розвитку. Проте відносно позитивною динамікою характеризується показник EBITDA-покриття боргу, який зростав із 0,14 у 2022 році до 0,23 у 2024 році. Це означає, що генерація операційного прибутку частково стабілізується, хоча й досі не досягає мінімально бажаного рівня у 1,0, при якому підприємство могло б самостійно обслуговувати свої зобов'язання. Особливою уваги заслуговує високий рівень покриття довгострокових зобов'язань EBITDA (понад 1,75), що свідчить про достатній ресурс у межах операційного прибутку саме для обслуговування стратегічних боргових зобов'язань.

Зрушення в бік часткового оздоровлення фінансової стійкості пояснюються збільшенням прибутковості операційної діяльності, зростанням EBITDA та певним зменшенням загальної суми зобов'язань у 2024 році. Водночас проблема негативного власного капіталу залишається визначальною і потребує капіталізації, реструктуризації боргів та активізації політики утримання прибутку. Без вирішення цих системних проблем ПрАТ «МХП» ризикує зберігати статус підприємства з високим ступенем фінансової уразливості [19;20;21;22].

Таблиця 2.11 містить аналіз дотримання «золотих правил» фінансування ПрАТ «МХП» за період 2022–2024 років. У ній відображено основні фінансові показники, що характеризують структуру капіталу підприємства, а саме: обсяг активів, власний та позиковий капітал, а також ключові коефіцієнти, які демонструють співвідношення між власними і залученими ресурсами [19;20;21;22].

Таблиця 2.11 – Аналіз дотримання «золотих правил» фінансування ПрАТ «МХП» за 2022–2024 рр.

<i>Показник</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>
Активи, млн грн	46 625,7	43 160,7	43 353,4
Власний капітал, млн грн	–7 921,3	–7 537,8	–4 573,7
Зобов'язання, млн грн	54 547,0	50 698,5	47 927,1
Частка власного капіталу, %	–16,9	–17,4	–10,5
Частка позикового капіталу, %	116,9	117,4	110,5
Debt / Equity	–6,89	–6,72	–10,48

Продовження таблиці 2.11

Debt / Assets	1,17	1,17	1,11
Capitalization Ratio	1,17	1,17	1,11
Equity Multiplier	-5,89	-5,72	-9,48
Коефіцієнт покриття зобов'язань власним капіталом (Equity / Liabilities)	-0,15	-0,15	-0,10
Коефіцієнт фінансування (Equity / Assets)	-0,17	-0,17	-0,11
Коефіцієнт капіталізації (Debt / (Debt + Equity))	1,15	1,15	1,10

Джерело: складено автором на основі [19;20;21;22]

Аналіз дотримання «золотих правил» фінансування ПрАТ «МХП» за 2022–2024 роки, представлений у таблиці 2.11, засвідчує наявність значних структурних дисбалансів у формуванні капіталу підприємства. Незважаючи на відносно стабільний рівень активів, власний капітал підприємства залишається стійко від'ємним, що свідчить про наявність накопичених збитків або дефіциту власних джерел фінансування. Це негативне значення власного капіталу є сигналом фінансової уразливості і підвищеного кредитного ризику, оскільки власні ресурси є ключовим буфером для покриття можливих збитків та забезпечення стабільності.

Структура капіталу підприємства характеризується надмірним залученням позикових коштів, про що свідчать високі показники частки позикового капіталу (понад 110% активів) та відповідні коефіцієнти боргового навантаження, такі як Debt / Equity, які мають негативні та високі абсолютні значення. Така ситуація порушує фундаментальне «золоте правило» фінансування, яке передбачає, що довгострокові активи мають фінансуватися за рахунок власного капіталу або довгострокових зобов'язань, а короткострокові активи — за рахунок короткострокових зобов'язань. В даному випадку перевищення боргового навантаження загрожує ліквідності підприємства та його платоспроможності.

Коефіцієнти, що характеризують покриття зобов'язань власним капіталом (Equity / Liabilities) і співвідношення власного капіталу до загальних активів (Equity / Assets), мають сталу негативну тенденцію, хоча у 2024 році спостерігається деяке поліпшення. Це вказує на поступове, але недостатнє, зміцнення фінансової структури. Водночас коефіцієнт капіталізації (Debt / (Debt + Equity)) залишається на високому рівні, підтверджуючи домінування боргових зобов'язань у структурі капіталу. Високий рівень заборгованості підвищує ризик фінансових труднощів у

разі несприятливих ринкових умов та негативно впливає на кредитний рейтинг підприємства.

Отже, можна констатувати, що ПрАТ «МХП» потребує проведення цілеспрямованих заходів щодо оптимізації структури капіталу. Зокрема, доцільним є зниження питомої ваги позикових коштів шляхом реструктуризації боргів, залучення додаткового власного капіталу або реінвестування прибутку. Підвищення частки власного капіталу не лише знизить фінансові ризики, але й покращить загальну фінансову стійкість підприємства, що є необхідною умовою для забезпечення його стабільного розвитку та конкурентоспроможності на ринку. Таким чином, результати аналізу підкреслюють нагальну потребу у вдосконаленні фінансової політики та стратегічному управлінні капіталом ПрАТ «МХП» задля досягнення збалансованого та ефективного фінансування.

Узагальнюючи, аналіз динаміки капіталу за 2022–2024 роки свідчить про поступове покращення фінансової стабільності підприємства, зокрема через зменшення від’ємного власного капіталу та зниження довгострокових зобов’язань, що підвищує якість структури капіталу. Водночас, домінування позикового капіталу та негативні показники співвідношення боргу до власного капіталу вказують на високий рівень фінансової залежності і потенційні ризики для платоспроможності підприємства. Враховуючи ці фактори, ПрАТ «МХП» потребує подальшої оптимізації фінансової стратегії, спрямованої на відновлення позитивного власного капіталу та збалансування джерел фінансування, що є ключовим для забезпечення довгострокової фінансової стійкості і конкурентоспроможності компанії.

2.3. Аналіз ефективності управління власним та борговим капіталом підприємства

Дослідження ефективності управління власним та борговим капіталом є важливим аспектом фінансового аналізу, оскільки ці елементи формують основу

для оцінки фінансової стійкості та здатності підприємства досягати своїх стратегічних цілей. Управління власним капіталом забезпечує підприємству фінансову незалежність, дозволяючи знижувати залежність від зовнішніх джерел фінансування, тоді як борговий капітал є інструментом залучення додаткових фінансових ресурсів для інвестування в розвиток і розширення діяльності. Ефективність управління цими двома компонентами визначає оптимальну структуру капіталу, яка мінімізує фінансові ризики, знижує вартість капіталу і сприяє максимізації вартості для акціонерів. Вивчення взаємозв'язку між власним та борговим капіталом, а також впливу цих складових на загальну фінансову стійкість підприємства, є ключовим для розробки стратегії фінансування та забезпечення сталого розвитку бізнесу в умовах змінного ринкового середовища.

Таблиця 2.12 містить основні показники ефективності використання власного капіталу ПрАТ «МХП» за період 2022–2024 років. Наведені дані включають рентабельність власного капіталу (ROE), період окупності капіталу, мультиплікатор власного капіталу (Equity Multiplier), співвідношення чистого прибутку до власного капіталу, а також оборотність власного капіталу [19;20;21;22].

Таблиця 2.12 – Показники ефективності використання власного капіталу

<i>Показник</i>	2022	2023	2024
ROE (Return on Equity), %	–7,53	–7,17	–3,15
Період окупності капіталу (1 / ROE), років	–13,28	–13,94	–31,75
Equity Multiplier (Активи / Власний капітал)	–5,89	–5,72	–9,48
Чистий прибуток / Власний капітал	–0,0753	–0,0717	–0,0315
Оборотність власного капіталу (Виручка / ВК)	–5,91	–5,94	–15,89

Джерело: складено автором на основі [19;20;21;22]

Аналіз показників ефективності використання власного капіталу ПрАТ «МХП» за 2022–2024 роки свідчить про наявність глибоких диспропорцій у фінансовій структурі підприємства, що проявляються через від'ємне значення власного капіталу упродовж усього досліджуваного періоду. Це зумовило формування негативного значення рентабельності власного капіталу (ROE): –7,53 % у 2022 році, –7,17 % у 2023 році та –3,15 % у 2024 році. Така динаміка свідчить не лише про відсутність ефективної доходності власного капіталу, а й про ризик

втррати інвестованих ресурсів та підвищену залежність від залученого фінансування.

Негативні значення ROE унеможливлюють традиційне визначення періоду окупності капіталу, оскільки цей показник набуває неекономічного змісту (від’ємні строки). Низький рівень ефективності капіталу підтверджується і показником оборотності власного капіталу, який є від’ємним і погіршується з кожним роком: з –5,91 у 2022 році до –15,89 у 2024 році, що вказує на відсутність реального покриття виручкою власних інвестицій. При цьому Equity Multiplier також демонструє негативну тенденцію зростання за абсолютним значенням, що означає надзвичайно високу залежність від позикових ресурсів при нестачі власних [19;20;21;22].

Таким чином, ефективність використання власного капіталу в ПрАТ «МХП» у 2022–2024 рр. Була від’ємною, а сама структура фінансування — деформованою. Це вимагає невідкладних стратегічних рішень, спрямованих на відновлення капіталізації компанії, зменшення кредитного навантаження та посилення прибутковості через підвищення операційної ефективності. Без структурного оздоровлення фінансова модель компанії залишатиметься нестійкою, а інвестиційна привабливість — на вкрай низькому рівні.

Таблиця 2.13 містить ключові показники ефективності боргового фінансування ПрАТ «МХП» за період 2022–2024 років. Наведені дані охоплюють вартість боргу, рівень покриття відсоткових витрат, співвідношення боргу до EBITDA, частку витрат на обслуговування боргу у відношенні до EBITDA, а також відношення боргу до доходу компанії [19;20;21;22].

Таблиця 2.13 – Аналіз ефективності боргового фінансування

Показник	2022	2023	2024
Вартість боргу, % (Interest Expense / Total Debt)	1,19	1,12	1,36
Покриття % витрат (EBIT / Interest Expense)	10,91	12,41	15,56
Debt / EBITDA (Total Debt / EBITDA)	4,42	5,01	4,37
% витрат / EBITDA (Interest Expense / EBITDA ×100)	11,01	8,36	7,76
Debt / Revenue, % (Total Debt / Revenue ×100)	81,44	74,31	72,74

Джерело: складено автором на основі [19;20;21;22]

Дослідження ефективності боргового фінансування ПрАТ «МХП» за 2022–2024 роки демонструє помірно позитивну динаміку з точки зору зменшення

навантаження боргу на ключові фінансові результати. Показник Debt / Revenue знизився з 81,44 % у 2022 році до 72,74 % у 2024 році, що свідчить про поступове скорочення залежності підприємства від зовнішнього фінансування у співвідношенні до виручки. Разом із цим Debt / EBITDA, як один з головних індикаторів фінансової стійкості, також покращився: з 4,42 до 4,37, що може свідчити про більш збалансовану структуру витрат за умов зростання операційного прибутку.

Вартість боргу (Interest Expense / Total Debt) залишалася на низькому рівні — 1,19 % у 2022 році, 1,12 % у 2023 році та 1,36 % у 2024 році, що підтверджує доступ до порівняно дешевих джерел позикового фінансування. Цей чинник є важливою конкурентною перевагою компанії, адже дозволяє ефективно використовувати кредитний леверидж без суттєвого навантаження на EBITDA.

Значне поліпшення показника покриття відсоткових витрат (EBIT / Interest Expense) — з 10,91 у 2022 році до 15,56 у 2024 році — вказує на зміцнення платоспроможності підприємства та зниження ризику дефолту за борговими зобов'язаннями. Зменшення частки фінансових витрат у структурі EBITDA до 7,76 % у 2024 році додатково підтверджує зростання ефективності використання залучених коштів [19;20;21;22].

Таким чином, попри наявність значного боргового навантаження, ПрАТ «МХП» демонструє збалансовану боргову політику, при якій вартість капіталу залишається контрольованою, а рівень операційного прибутку дозволяє впевнено обслуговувати зобов'язання. У стратегічній перспективі важливим завданням є подальше зниження коефіцієнта Debt / EBITDA до значення <3, що відповідатиме загальноприйнятим стандартам фінансової стійкості.

Таблиця 2.14 представляє комплексну оцінку ефективності використання капіталу ПрАТ «МХП» за допомогою моделі Дюпона та вертикального структурування фінансових показників за 2022–2024 роки [19;20;21;22].

Таблиця 2.14 – Комплексна оцінка ефективності використання капіталу
ПрАТ «МХП» за моделлю Дюпона та вертикального структурування

Показник	2022	2023	2024	Формула / Примітка
Net Profit Margin, %	–3,13	–1,11	–3,36	Чистий прибуток / Виручка
Asset Turnover	1,21	1,56	1,68	Виручка / Активи
Equity Multiplier (Фінансовий леверидж)	–5,89	–5,72	–9,48	Активи / Власний капітал
ROE (DuPont), %	–22,31	–9,89	–53,41	$\text{Net Profit Margin} \times \text{Asset Turnover} \times \text{Equity Multiplier}$
Net Income / Equity	–0,22	–0,10	–0,53	Чистий прибуток / Власний капітал
Revenue / Assets (дублює Asset Turnover)	1,21	1,56	1,68	Виручка / Активи
Частка власного капіталу, % (Equity / Assets)	–17,0	–17,5	–10,5	Власний капітал / Активи
Частка позикового капіталу, % (Debt / Assets)	117,0	117,5	110,5	Зобов'язання / Активи
Дотримання правила вертикальної структури капіталу	Ні	Ні	Ні	Власний капітал < 50 %, позиковий > 50 %

Джерело: складено автором на основі [19;20;21;22]

Упродовж 2022–2024 років фінансово-економічна ефективність ПрАТ «МХП» оцінювалась через призму трьохфакторної моделі Дюпона, що дозволяє комплексно розкрити вплив рентабельності продажів, оборотності активів та фінансового левериджу на дохідність власного капіталу (ROE). Згідно з результатами розрахунків, показник ROE мав стійко негативне значення впродовж усіх трьох років, що пояснюється як наявністю чистого збитку, так і глибоким дефіцитом власного капіталу. Найбільш критичне значення спостерігається у 2024 році, коли ROE сягнув –53,41 %, що свідчить про значні системні ризики у структурі капіталу та нездатність генерувати позитивну віддачу на вкладені власні ресурси.

Значення коефіцієнта чистого прибутку (Net Profit Margin) у всі роки залишалося негативним, хоча виручка компанії зростала, а операційні показники (зокрема EBIT та EBITDA) демонстрували покращення. Проте, від'ємний фінансовий результат у сукупності з надмірною часткою позикового капіталу призвів до суттєвого посилення фінансового левериджу. Значення мультиплікатора капіталу (Equity Multiplier) залишалося від'ємним і зростало до –9,48 у 2024 році, що прямо відображає збитковість та глибокий дефіцит власних джерел

фінансування. Така ситуація є особливо загрозливою в умовах підвищеного боргового навантаження та обмеженого доступу до зовнішніх джерел капіталу.

Вертикальна структура капіталу не відповідає нормативним принципам фінансової безпеки: частка власного капіталу в загальній структурі активів перебуває в межах від $-17,0\%$ до $-10,5\%$, а позикового – значно перевищує допустимі межі, становлячи понад 110% . Це свідчить про залежність підприємства від кредиторів та високу вразливість до змін у зовнішньому середовищі. У контексті аналізу, підприємству слід приділити особливу увагу реструктуризації зобов'язань, капіталізації та диверсифікації джерел фінансування, що дозволить зменшити ризики і посилити фінансову стійкість у майбутніх періодах [19;20;21;22].

Узагальнюючи, аналіз ефективності управління власним та борговим капіталом ПрАТ «МХП» за період 2022–2024 років виявив суттєві дисбаланси у фінансовій структурі підприємства, що проявляються у від'ємних значеннях рентабельності власного капіталу (ROE) та високому рівні залежності від позикових коштів. Незважаючи на певні покращення в операційній діяльності та зниження боргового навантаження, негативна ефективність власного капіталу свідчить про недостатність власних ресурсів і необхідність стратегічних заходів з капіталізації підприємства. Водночас, боргове фінансування залишається контрольованим з низькою вартістю, що дає змогу підтримувати операційну платоспроможність. Проте подальше зниження кредитного левериджу та збалансування структури капіталу є ключовими завданнями для забезпечення фінансової стабільності, підвищення інвестиційної привабливості та сталого розвитку компанії в умовах мінливого ринкового середовища.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Формування оптимальної структури джерел фінансування

ПрАТ «МХП»

Формування оптимальної структури джерел фінансування є ключовим напрямом фінансової стратегії будь-якого підприємства, що визначає його здатність забезпечувати стабільність, ефективність та довгостроковий розвиток. Для ПрАТ «МХП», як одного з провідних гравців агропромислового комплексу України з значним міжнародним впливом, правильний вибір балансу між власними та позиковими ресурсами має вирішальне значення для підтримки фінансової гнучкості, зниження вартості капіталу та мінімізації фінансових ризиків. Враховуючи динамічне зовнішнє середовище, включно з економічними викликами та регуляторними змінами, формування ефективної структури джерел фінансування сприяє зміцненню конкурентних позицій підприємства, підвищенню інвестиційної привабливості та реалізації стратегічних ініціатив. У цьому контексті аналіз особливостей та перспектив формування оптимальної структури капіталу ПрАТ «МХП» є важливим для розробки збалансованих фінансових рішень, що забезпечують сталий розвиток компанії.

Таблиця 3.1 містить оцінку поточної структури капіталу ПрАТ «МХП» за 2024 рік із порівнянням фактичних значень основних фінансових показників із рекомендованими нормативними межами. У таблиці представлені ключові індикатори, такі як частка власного капіталу та зобов'язань у структурі активів, коефіцієнт автономії, а також співвідношення боргу до власного капіталу (Debt/Equity) та до загальних активів (Debt/Assets) [19;27].

Таблиця 3.1 – Оцінка поточної структури капіталу ПрАТ «МХП» у порівнянні з рекомендованими нормативами, 2024 р.

<i>Показник</i>	<i>Фактичне значення</i>	<i>Рекомендована межа</i>	<i>Характер та величина відхилення від нормативу</i>
Власний капітал, млн грн	–4 574	Не менше 40 % активів	Грубе відхилення: структура капіталу є дефіцитною
Зобов'язання, млн грн	47 927	Не більше 60 % активів	Перевищення: 110,55 % від загальної суми активів
Коефіцієнт автономії	–0,11	0,5 – 0,7	Критично низький: фінансова незалежність відсутня
Debt / Equity	–10,48	≤ 1	Неприпустимо високе боргове навантаження
Debt / Assets	1,11	≤ 0,5	Подвоєння нормативу, свідчить про нестійку структуру

Джерело: складено автором на основі [19;27]

Аналіз структури капіталу ПрАТ «МХП» за 2024 рік виявив системну фінансову диспропорцію, яка свідчить про критичне порушення принципів збалансованого фінансування підприємства. Найбільш тривожним є показник власного капіталу, який набув від'ємного значення –4 574 млн грн. Це свідчить не лише про повне вичерпання внутрішніх фінансових ресурсів, але й про накопичення збитків, які перевищують загальні внески власників. За таких умов підприємство перебуває в зоні ризику втрати інвестиційної привабливості, а його подальша діяльність залежить виключно від доброзичливості кредиторів та зовнішніх інвесторів.

Коефіцієнт автономії, що становить –0,11, підтверджує відсутність фінансової незалежності та демонструє повну домінацію позикових коштів у структурі фінансування активів. Це означає, що підприємство не має власного фінансового маневру, а всі активи профінансовані виключно за рахунок зобов'язань. Водночас показник Debt / Equity, який сягнув аномального значення – 10,48, підтверджує надмірне боргове навантаження. Це підвищує ризики неплатоспроможності, оскільки обслуговування боргів в умовах відсутності власного капіталу призводить до вимивання залишків ліквідності.

Оцінка показника Debt / Assets (1,11) додатково демонструє, що зобов'язання перевищують загальну вартість активів, тобто підприємство має негативну чисту вартість. Це є ознакою балансової інверсії, за якої потенційне банкрутство може бути лише питанням часу за відсутності зовнішніх впливів. Водночас спроби порівняння із рекомендованими нормативами (коефіцієнт

автономії 0,5–0,7; частка боргового капіталу не більше 60 % активів) засвідчують фундаментальну розбіжність між поточним станом та фінансовими стандартами платоспроможного підприємства [19;27].

Таким чином, структура капіталу ПрАТ «МХП» потребує невідкладних стратегічних рішень щодо підвищення частки власного капіталу. Доцільними є заходи з рекапіталізації, оптимізації боргових зобов'язань, реструктуризації балансу, а також диверсифікація джерел фінансування з пріоритетом залучення довгострокових і дешевих ресурсів. Без здійснення цих кроків компанія залишається у зоні хронічної фінансової уразливості, що значно обмежує її конкурентоспроможність та інвестиційний потенціал.

Таблиця 3.2 містить оцінку впливу різних варіантів структури капіталу ПрАТ «МХП» на ключові показники фінансової стійкості та рентабельності підприємства. У таблиці представлені три сценарії — поточна структура капіталу за 2024 рік, оптимізована структура з підвищеною часткою власного капіталу, а також агресивна модель з домінуванням позикових коштів. Для кожного варіанту наведено відсоткове співвідношення власного та позикового капіталу, а також показники рентабельності власного капіталу (ROE), операційної маржі (EBIT margin) і співвідношення боргу до EBITDA (Debt/EBITDA). Аналіз цих даних дозволяє оцінити компроміси між ризиками та прибутковістю за різних структур фінансування і зробити висновки щодо найбільш ефективної фінансової політики для забезпечення сталого розвитку компанії [19;28].

Таблиця 3.2 – Оцінка впливу структури капіталу на показники фінансової стійкості та рентабельності

<i>Варіант структури</i>	<i>Власний капітал, %</i>	<i>Позиковий капітал, %</i>	<i>ROE, %</i>	<i>EBIT margin, %</i>	<i>Debt / EBITDA</i>
Фактична (2024)	–10,55	110,55	–	13,93	3,40
Оптимізована	50,00	50,00	20,00	13,50	2,80
Агресивна (борг > 70%)	30,00	70,00	26,00	14,20	4,10

Джерело: складено автором на основі [19;28]

Оцінка впливу структури капіталу на фінансову стійкість та прибутковість ПрАТ «МХП» засвідчує критичну залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Фактична структура капіталу у 2024 році характеризується

аномально низьким рівнем власного капіталу ($-10,55\%$) за домінуванням позикового капіталу ($110,55\%$), що виключає можливість розрахунку показника рентабельності власного капіталу (ROE) у традиційному вигляді. Такий стан є свідченням фінансової нестабільності, оскільки боргове навантаження значно перевищує межі допустимого рівня ($\text{Debt} / \text{EBITDA} = 3,40$), що ускладнює можливості обслуговування зобов'язань.

Порівняння з альтернативними моделями структури капіталу демонструє важливість балансу між власними та залученими ресурсами. У випадку досягнення умовно оптимізованої структури (50% власного капіталу), спостерігається незначне зниження ROE до 20% , однак поліпшення показників боргового навантаження ($\text{Debt} / \text{EBITDA} = 2,80$) та стабілізація EBIT-margin створюють передумови для довгострокової фінансової рівноваги. Натомість агресивна структура з домінуванням боргу (70%) дає короткостроковий імпульс зростання ROE до 26% , проте супроводжується суттєвим зростанням ризику неплатоспроможності та залежності від кредиторів [19;28].

Таким чином, забезпечення ефективного управління структурою капіталу передбачає досягнення компромісу між прибутковістю та фінансовою стійкістю, де пріоритет має надаватися довгостроковій платоспроможності та зменшенню ризику дефолту. Для ПрАТ «МХП» першочерговим завданням є відновлення позитивного власного капіталу та поступовий перехід до оптимізованої структури.

Таблиця 3.3 містить комплекс рекомендацій щодо зниження вартості капіталу ПрАТ «МХП», що є важливим елементом фінансової стратегії підприємства для підвищення його конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку [19;28].

Таблиця 3.3 – Рекомендації щодо зниження вартості капіталу ПрАТ «МХП»

<i>Напрям впливу</i>	<i>Конкретні заходи</i>	<i>Очікуваний економічний ефект</i>
1	2	3
1. Оптимізація структури капіталу	- Збільшення частки власного капіталу шляхом реінвестування прибутку або залучення стратегічного інвестора. - Обмеження надмірного	- Зменшення ризику банкрутства та зростання довіри кредиторів

Продовження таблиці 3.3

1	2	3
	боргового навантаження через поступове скорочення короткострокових кредитів і заміщення їх довгостроковими. - Використання лізингу замість банківських позик у частині фінансування активів.	і інвесторів. - Зниження премії за ризик і зменшення вартості позикового капіталу. - Стабілізація коефіцієнтів Debt/Equity і Equity/Assets у межах оптимальних значень.
2. Залучення дешевших джерел фінансування	- Вихід на ринок облігацій з нижчими ставками (наприклад, через Єврооблігації або облігації внутрішньої державної позики). - Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями (IFC, EBRD) для залучення цільового фінансування під низькі ставки. - Використання банківських продуктів із фіксованою процентною ставкою замість змінної.	- Середньозважена вартість боргу знижується на 0,5–1,0 п.п. - Підвищення стабільності грошових потоків за рахунок передбачуваних платежів. - Поліпшення рейтингу ліквідності та зниження ризику дефолту.
3. Поліпшення фінансової репутації компанії	- Публікація детальної фінансової звітності з розширеними примітками відповідно до міжнародних стандартів (IFRS). - Забезпечення прозорості дивідендної політики та демонстрація стабільних фінансових результатів.	- Покращення кредитного рейтингу компанії та умов кредитування. - Доступ до дешевого капіталу на глобальному ринку. - Зростання довіри інституційних інвесторів.
4. Підвищення операційної ефективності	- Зниження постійних витрат, оптимізація витрат на збут і адміністративних витрат. - Впровадження енергозберігаючих технологій та автоматизації виробництва. - Збільшення оборотності активів через ефективніше управління запасами й дебіторською заборгованістю.	- Збільшення операційного прибутку (EBIT) і маржі EBITDA на 1–2 п.п. - Підвищення рентабельності активів (ROA) та власного капіталу (ROE). - Пряме скорочення витрат на обслуговування боргу як частки в EBITDA.
5. Валютне та процентне хеджування	- Застосування фінансових деривативів (форвардів, опціонів, свопів) для страхування від валютних коливань та зростання ставок за борговими зобов'язаннями. - Використання мультивалютної структури капіталу.	- Зменшення ризиків коливання процентної ставки та валютної девальвації. - Зниження очікуваної премії за ризик у вартості капіталу. - Підвищення передбачуваності фінансових результатів.

Джерело: складено автором на основі [19;28]

Рекомендації щодо зниження вартості капіталу ПрАТ «МХП», викладені у таблиці 3.3, відображають всебічний та системний підхід до удосконалення фінансової політики підприємства, спрямований на підвищення його фінансової стійкості, конкурентоспроможності та довгострокової ефективності. Збалансована оптимізація структури капіталу через збільшення частки власного фінансування, зокрема за рахунок реінвестування прибутку та залучення стратегічних інвесторів, є фундаментальним кроком у зменшенні фінансових ризиків і підвищенні довіри з боку кредиторів та ринкових учасників. Поступове скорочення надмірного боргового навантаження, особливо за рахунок заміщення короткострокових позик довгостроковими та широке використання лізингових інструментів, дозволяє розподілити фінансові зобов'язання більш рівномірно, знижуючи тиск на ліквідність і сприяючи стабілізації показників Debt/Equity і Equity/Assets у межах нормативних значень.

Залучення дешевших джерел фінансування, таких як випуск облігацій з нижчими ставками та співпраця з міжнародними фінансовими організаціями, відкриває можливості для зниження середньозваженої вартості боргу на 0,5–1,0 п.п. і покращення структури грошових потоків. Використання фінансових інструментів із фіксованою процентною ставкою забезпечує передбачуваність зобов'язань, що важливо в умовах нестабільності валютних курсів і змін ринкових ставок. Паралельно, підвищення прозорості фінансової звітності згідно з міжнародними стандартами IFRS та послідовна дивідендна політика сприяють підвищенню кредитного рейтингу і створюють сприятливі умови для залучення інвестицій як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках капіталу.

Підвищення операційної ефективності, яке включає зниження постійних і адміністративних витрат, впровадження енергозберігаючих технологій та автоматизацію виробничих процесів, сприяє зростанню операційного прибутку (EBIT) і покращенню маржинальності (EBITDA), що в свою чергу позитивно впливає на рентабельність активів (ROA) і власного капіталу (ROE). Ефективне управління оборотними активами, зокрема оптимізація запасів і дебіторської заборгованості, підвищує ліквідність і дозволяє зменшити частку витрат на

обслуговування боргу у структурі EBITDA, що є важливим фактором підтримки фінансової стійкості.

Застосування інструментів валютного та процентного хеджування через форварди, опціони та свопи є важливим засобом зниження фінансових ризиків, пов'язаних із коливаннями валютних курсів і процентних ставок. Використання мультивалютної структури капіталу забезпечує додаткову диверсифікацію ризиків, знижує очікувану премію за ризик і підвищує передбачуваність фінансових результатів, що є критично важливим в умовах високої волатильності світових фінансових ринків [19;28].

Отже, комплексна реалізація зазначених заходів дозволить ПрАТ «МХП» суттєво знизити вартість капіталу, підвищити рівень фінансової стабільності і ліквідності, а також зміцнити інвестиційну привабливість компанії. Такий багатовимірний підхід до управління капіталом сприятиме більш збалансованому і гнучкому фінансовому управлінню, що є необхідною передумовою для сталого розвитку підприємства в конкурентному середовищі та забезпечення його довгострокового успіху на національному і міжнародному ринках.

Узагальнюючи, формування оптимальної структури джерел фінансування є критично важливим для забезпечення фінансової стійкості, гнучкості та конкурентоспроможності ПрАТ «МХП». Аналіз 2024 року засвідчує значні дисбаланси у структурі капіталу підприємства, зокрема негативне значення власного капіталу та надмірне домінування позикових ресурсів, що підвищує фінансові ризики і обмежує інвестиційні можливості компанії. Порівняння фактичної структури з оптимізованими сценаріями демонструє необхідність підвищення частки власного капіталу для зниження боргового навантаження та досягнення балансу між прибутковістю і фінансовою безпекою. Для ПрАТ «МХП» пріоритетними завданнями залишаються рекапіталізація, реструктуризація зобов'язань та диверсифікація джерел фінансування, що дозволить зміцнити фінансову позицію, підвищити інвестиційну привабливість і забезпечити довгостроковий сталий розвиток.

3.2. Пропозиції щодо підвищення ефективності управління джерелами фінансування

Оптимізація структури капіталу є важливим напрямом стратегічного управління фінансами підприємства, що має на меті досягнення ефективного балансу між власними і позиковими джерелами фінансування. Вибір оптимальної капітальної структури впливає на фінансову стійкість, вартість капіталу, рівень ризиків і загальну конкурентоспроможність компанії. Для ПрАТ «МХП», як одного з лідерів агропромислового сектору, формування збалансованої структури капіталу є критичною умовою підтримки стабільності та подальшого розвитку в умовах мінливого економічного середовища та підвищеної волатильності фінансових ринків. Ефективне управління капіталом передбачає не лише підтримання відповідних фінансових показників, а й реалізацію конкретних заходів, спрямованих на зниження боргового навантаження, збільшення власного капіталу та оптимізацію витрат на залучення фінансування.

Таблиця 3.4 представляє SWOT-аналіз фінансової політики ПрАТ «МХП», який дозволяє комплексно оцінити внутрішні сильні та слабкі сторони компанії, а також зовнішні можливості і загрози, що впливають на її фінансову діяльність [29;30;31].

Таблиця 3.4 – SWOT-аналіз фінансової політики ПрАТ «МХП»

<i>Категорія</i>	<i>Конкретний аспект</i>	<i>Опис</i>	<i>Імовірність реалізації</i>	<i>Потенційний вплив</i>
1	2	3	4	5
Сильні сторони	Прибутковість	Попри фінансові труднощі у структурі капіталу, підприємство демонструє стабільне зростання операційного та валового прибутку, що зберігає його рентабельність.	Висока	Позитивний
	Експортна орієнтація	Залучення валютної виручки від експорту сприяє диверсифікації грошових потоків та частково хеджує валютні ризики.	Висока	Позитивний
	Співпраця з МФО	Доступ до ресурсів ЄБРР, IFC та інших міжнародних донорів полегшує залучення коштів під нижчі ставки.	Середня	Позитивний

Продовження таблиці 3.4

1	2	3	4	5
Слабкі сторони	Власний капітал	Наявність від'ємного власного капіталу є критичною загрозою для фінансової стійкості та знижує довіру інвесторів.	Висока	Негативний
	Структура зобов'язань	Надмірна частка короткострокових позик та кредитів створює ризик рефінансування та залежність від поточної ліквідності.	Висока	Негативний
	Фінансова залежність	Понад 110 % активів фінансується за рахунок зобов'язань, що практично виключає маневреність та автономність.	Висока	Негативний
Можливості	Структурна рекапіталізація	Проведення реструктуризації зобов'язань та залучення власного капіталу (наприклад, через конверсію боргу в капітал або IPO).	Середня	Позитивний
	Інструменти фінансування	Залучення капіталу через облігаційні позики, кредитні лінії, фінансовий лізинг або краудфандингові платформи.	Середня	Позитивний
	Державна підтримка	Можливість участі в програмах державних дотацій, податкових пільг та субсидованого кредитування аграрного сектору.	Середня	Позитивний
Загрози	Валютні коливання	Значна частка боргових зобов'язань у валюті створює ризик валютної переоцінки при девальвації гривні.	Висока	Негативний
	Геополітична нестабільність	Військові дії, обмеження експорту та ризики санкційного тиску можуть негативно впливати на інвестиційний клімат.	Висока	Негативний
	Зростання вартості боргу	Підвищення облікової ставки НБУ та посилення вимог кредиторів призводять до зростання витрат на обслуговування боргу.	Висока	Негативний

Джерело: складено автором на основі [29;30;31]

Проведений SWOT-аналіз фінансової політики ПрАТ «МХП» дозволяє комплексно оцінити поточний стан, потенційні можливості та виклики, пов'язані з управлінням капіталом та залученням фінансових ресурсів. Попри наявність окремих сильних сторін — таких як стабільна прибутковість операційної діяльності, експортна орієнтація та наявність партнерства з міжнародними фінансовими організаціями — фінансова модель компанії характеризується критичними внутрішніми дисбалансами.

Найбільш загрозливим чинником є наявність від'ємного власного капіталу протягом останніх років, що унеможливорює забезпечення фінансової автономії та

суттєво знижує інвестиційну привабливість підприємства. Висока частка короткострокових зобов'язань у структурі капіталу, а також надмірна залежність від позикових ресурсів зумовлюють високий рівень фінансових ризиків та знижують стійкість до зовнішніх шоків.

Разом із тим, компанія має потенціал для фінансової стабілізації за рахунок диверсифікації інструментів фінансування (облігації, лізинг, гранти), участі у програмах державної підтримки та реалізації заходів з рекапіталізації. Водночас зовнішні загрози, зокрема валютні коливання, геополітична напруга та зростання вартості кредитних ресурсів, залишаються чинниками значного негативного впливу, що потребують системного хеджування та стратегічного фінансового планування [29;30;31].

Таким чином, фінансова політика ПрАТ «МХП» має бути переорієнтована на зміцнення капіталізації, підвищення частки власних ресурсів і поступове зниження боргового навантаження, що дозволить не лише покращити ключові показники фінансової стійкості, але й забезпечити довгострокову інвестиційну привабливість підприємства.

Отже, для забезпечення сталого розвитку та підвищення фінансової стійкості ПрАТ «МХП» необхідно розробити і впровадити комплексну стратегію управління фінансовими ризиками, яка включатиме оптимізацію структури капіталу, активне використання доступних фінансових інструментів, а також адаптацію до зовнішніх змін шляхом гнучкого реагування на валютні коливання та геополітичні виклики. Такий підхід дозволить зміцнити позиції компанії на ринку, підвищити її конкурентоспроможність і забезпечити довгострокову інвестиційну привабливість навіть в умовах високої нестабільності навколишнього середовища.

Таблиця 3.5 містить рекомендовані напрями оптимізації структури капіталу ПрАТ «МХП», які розроблені з урахуванням аналізу поточного фінансового стану компанії та перспектив її розвитку. У таблиці представлені ключові заходи, строки їх реалізації, очікувані ефекти, відповідальні підрозділи та індикатори ефективності впровадження [32;33].

Таблиця 3.5 – Рекомендовані напрями оптимізації структури капіталу

<i>Захід</i>	<i>Строк реалізації</i>	<i>Очікуваний ефект</i>	<i>Відповідальні підрозділи</i>	<i>Механізм реалізації / Джерела фінансування</i>
1. Зменшення позикового капіталу	2025–2026	Зниження боргового навантаження, покращення фінансової автономії	Фінансовий департамент, казначейство	Скорочення короткострокових кредитів; рефінансування боргу під нижчі ставки
2. Залучення стратегічного інвестора або емісія акцій	2025	Зростання власного капіталу та зменшення боргового фінансування	Правління, IR-відділ	Приватне розміщення акцій; стратегічне партнерство; конверсія частини боргу у капітал
3. Реструктуризація кредитного портфеля	2025–2027	Зниження середньозваженої вартості позикового капіталу	Казначейство, аудитори	Перемовини з кредиторами; залучення пільгових кредитів міжнародних фінансових установ
4. Оптимізація витрат і підвищення прибутковості активів	2025–2026	Підвищення показників рентабельності та ефективності капіталу	Операційні відділи, економічна служба	Зниження постійних витрат, цифровізація, впровадження енергоефективних технологій
5. Диверсифікація джерел фінансування (облігації, лізинг, гранти)	2025–2027	Зниження залежності від банківських кредитів, підвищення гнучкості	Відділ фінансів, стратегічного планування	Випуск корпоративних облігацій; укладання угод лізингу; участь у грантових програмах ЄС
6. Державна підтримка та фіскальні стимули	Постійно	Отримання дотацій, компенсацій, субсидій; зменшення фіскального навантаження	Юридичний департамент, фінвідділ	Податкові пільги; участь у державних програмах підтримки агропромислового комплексу

Джерело: складено автором на основі [32;33]

У результаті проведеного аналізу структури капіталу ПрАТ «МХП» за 2022–2024 рр. виявлено критичні ознаки фінансової дестабілізації, зокрема негативне значення власного капіталу, перевищення нормативних меж боргового навантаження (Debt/Equity, Debt/Assets), низький рівень фінансової автономії та суттєве домінування позикових ресурсів у структурі пасиву. Такі показники

свідчать про наявність системного дисбалансу між джерелами фінансування та потребами бізнесу в стабільному, довгостроковому капіталі. Відтак, необхідною умовою стабілізації фінансового стану підприємства виступає впровадження комплексної стратегії оптимізації структури капіталу, яка викладена у таблиці 3.5.

Реалізація стратегії передбачає кілька взаємопов'язаних напрямів. По-перше, передбачається зменшення позикового капіталу шляхом поступового погашення короткострокових кредитів та заміщення їх на довгострокові інструменти з нижчою вартістю обслуговування. Це дозволить вирівняти борговий тиск, зменшити коефіцієнт фінансової залежності й покращити показники ліквідності. По-друге, акцент робиться на залученні стратегічного інвестора або проведенні емісії нових акцій, що забезпечить приріст власного капіталу без збільшення фінансових ризиків. У цьому контексті можливе укладання партнерських угод із фондами або аграрними холдингами, які зацікавлені в синергії або спільному інвестуванні.

Також важливим кроком є реструктуризація існуючого кредитного портфеля, зокрема шляхом переговорів з кредиторами щодо зниження процентних ставок, подовження строків погашення та рефінансування за участі міжнародних фінансових організацій, таких як IFC, ЄБРР або ЕІВ. Це не лише зменшить загальну вартість боргу (cost of debt), а й позитивно вплине на покриття боргу EBITDA та інші індикатори платоспроможності.

Четвертим напрямом виступає оптимізація витратної частини підприємства, що дозволить підвищити ефективність використання залученого капіталу (особливо ROA та ROE). Йдеться про впровадження сучасних технологій обліку, цифровізацію операцій, зменшення адміністративних витрат, а також більш ефективне управління обіговими активами. У довгостроковій перспективі значну роль відіграватиме диверсифікація джерел фінансування, зокрема через емісію корпоративних облігацій, залучення фінансового лізингу, участь у європейських грантових програмах, а також використання пільгових інструментів держпідтримки (наприклад, компенсацій відсоткових ставок або податкових стимулів для аграрного сектору) [32;33].

Таким чином, запропонована стратегія є не лише обґрунтованою з аналітичної точки зору, але й цілком реалістичною до реалізації в сучасному економічному контексті України. Її впровадження сприятиме не лише покращенню фінансової стійкості ПрАТ «МХП», а й формуванню сприятливого середовища для залучення довгострокових інвестицій, підвищенню довіри з боку контрагентів та акціонерів, а також закладе основу для стабільного розвитку компанії у посткризовий період.

Таблиця 3.6 містить узагальнені рекомендації щодо оптимізації структури капіталу ПрАТ «МХП», спрямовані на покращення фінансової стійкості підприємства та зниження рівня боргового навантаження.

Таблиця 3.6 – Рекомендації щодо оптимізації структури капіталу ПрАТ «МХП»

<i>Напрямок вдосконалення</i>	<i>Рекомендовані заходи</i>	<i>Очікуваний ефект</i>	<i>Відповідальні за виконання</i>	<i>Термін реалізації</i>	<i>Потенційні ризики</i>
Реструктуризація боргу	Переукладання кредитних угод з подовженням строків погашення та зниженням обслуговування	Зниження тиску на ліквідність, підвищення платоспроможності	Фінансовий відділ, служба корпоративного управління	Короткострокові (1 рік)	Несприйняття умов банками-кредиторами
Залучення власного капіталу	Пошук стратегічних інвесторів, додаткові внески акціонерів, розміщення привілейованих акцій	Покращення показників автономії, зменшення боргового навантаження	Рада директорів, інвесторські служби	Середньострокові (1–2 роки)	Відсутність зацікавлених інвесторів або зниження довіри до компанії
Оптимізація оборотних активів	Прискорення оборотності дебіторської заборгованості, продаж надлишкових запасів	Збільшення грошового потоку, підвищення фінансової гнучкості	Фінансовий директор, комерційний відділ	Короткострокові (до 1 року)	Невиконання платіжної дисципліни дебіторами, зниження обсягів виробництва
Політика реінвестування прибутку	Зменшення частки дивідендних виплат, спрямування прибутку на відновлення власного капіталу	Зміцнення фінансової стійкості, поступове вирівнювання структури капіталу	Загальні збори акціонерів, фінансовий департамент	Довгостроковий (2–3 роки)	Негативне сприйняття з боку акціонерів, відсутність короткострокових результатів

Джерело: складено автором на основі аналізу фінансової звітності та діагностики структури капіталу

Рекомендації щодо оптимізації структури капіталу ПрАТ «МХП», наведені в таблиці 3.6, формують цілісний та системний підхід до підвищення фінансової

стійкості підприємства. Запропоновані напрями вдосконалення охоплюють ключові аспекти управління капіталом, включаючи реструктуризацію боргу, залучення власних ресурсів, оптимізацію оборотних активів та політику реінвестування прибутку. Кожен із цих напрямів спрямований на вирішення специфічних проблем, що негативно впливають на баланс між власним і позиковим капіталом, а також на ліквідність і платоспроможність компанії.

Реструктуризація боргових зобов'язань, що передбачає переукладання кредитних угод з метою подовження строків погашення і зниження витрат на обслуговування боргу, має потенціал зменшити тиск на ліквідність підприємства і тим самим поліпшити його фінансову гнучкість у короткостроковій перспективі. Однак, успішність цього заходу значною мірою залежить від готовності банківських установ прийняти нові умови, що є потенційним ризиком реалізації.

Залучення додаткового власного капіталу через пошук стратегічних інвесторів, внески акціонерів або розміщення привілейованих акцій сприятиме зростанню показників фінансової автономії та зниженню боргового навантаження. Цей середньостроковий крок дозволить забезпечити більш збалансовану структуру капіталу, хоча існує загроза недостатньої зацікавленості інвесторів, що може ускладнити реалізацію даної рекомендації.

Оптимізація оборотних активів, зокрема прискорення обігу дебіторської заборгованості і реалізація надлишкових запасів, сприятиме збільшенню грошового потоку та покращенню фінансової гнучкості у короткостроковій перспективі. Проте цей напрямок також пов'язаний із ризиками, такими як порушення платіжної дисципліни з боку дебіторів або можливе зменшення обсягів виробництва.

Довгострокова політика реінвестування прибутку, що передбачає зменшення дивідендних виплат і спрямування отриманого прибутку на відновлення власного капіталу, створить передумови для поступового зміцнення фінансової стійкості та збалансування структури капіталу. Однак це може викликати негативне сприйняття з боку акціонерів, особливо у разі відсутності швидких результатів.

Отже, комплексне впровадження запропонованих заходів дасть змогу ПрАТ «МХП» суттєво покращити свою фінансову позицію, знизити ризики, пов'язані з надмірним борговим навантаженням, та створити основу для сталого розвитку. Водночас успішність реалізації цих рекомендацій залежить від ефективної координації відповідальних підрозділів, своєчасного врахування потенційних ризиків та активної взаємодії з зовнішніми стейкхолдерами.

Узагальнюючи, оптимізація структури капіталу ПрАТ «МХП» є ключовим елементом підвищення фінансової стійкості та забезпечення довгострокового розвитку компанії в умовах складного економічного середовища. Аналіз поточного стану фінансової політики виявив суттєві дисбаланси між власними та позиковими джерелами фінансування, що створює підвищені ризики ліквідності і фінансової залежності. Запропоновані комплексні рекомендації, які включають реструктуризацію боргових зобов'язань, залучення додаткового власного капіталу, оптимізацію оборотних активів та політику реінвестування прибутку, спрямовані на зменшення боргового навантаження, збільшення частки власних ресурсів і покращення грошових потоків. Їх ефективне впровадження потребує скоординованих зусиль відповідальних підрозділів, а також уваги до потенційних ризиків, таких як можливі труднощі у взаємодії з кредиторами та інвесторами. В цілому, реалізація цих заходів створить умови для зміцнення фінансової автономії, підвищення інвестиційної привабливості і забезпечення конкурентоспроможності ПрАТ «МХП» у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній бакалаврській роботі досліджено теоретичні основи, методичні підходи та практичні аспекти формування й оптимізації структури капіталу підприємств. Метою дослідження стало обґрунтування напрямів удосконалення фінансової політики підприємства з урахуванням сучасних умов господарювання на прикладі ПрАТ «МХП». У процесі виконання роботи було розглянуто економічну сутність капіталу, проаналізовано класичні й сучасні теорії структури капіталу, досліджено фінансово-господарську діяльність підприємства, оцінено склад та ефективність управління капіталом, а також розроблено пропозиції щодо його оптимізації. За результатами дослідження сформульовано такі висновки та пропозиції, що відображають розв'язання основних завдань, поставлених у роботі:

1. Капітал корпоративного підприємства є базовим економічним ресурсом, який забезпечує сталий розвиток та фінансову стабільність компанії. Він охоплює сукупність власних і позикових коштів, матеріальних та нематеріальних активів, які використовуються для створення продукції, надання послуг і підтримки конкурентоспроможності. У 2014–2023 роках спостерігається стійке зростання вартості основних засобів, оборотних активів і власного капіталу підприємств України, що свідчить про нарощування їхнього економічного потенціалу (зокрема, власний капітал зріс з 1,8 трлн грн у 2014 до 3,5 трлн грн у 2023 році).

Роль капіталу полягає не лише у фінансуванні поточних операцій, а й у формуванні стратегічних переваг, забезпеченні інвестиційної привабливості та стабільності фінансової політики підприємства. Недостатність капіталу або його неефективне управління загрожує банкрутством, втратою конкурентних позицій і зниженням кредитного рейтингу. Тому оптимальна структура капіталу є ключовим фактором, що впливає на довгострокову фінансову стійкість і здатність підприємства реагувати на зовнішні виклики економіки.

2. Вивчення класичних і сучасних теорій структури капіталу дає змогу сформулювати ефективну фінансову стратегію підприємства. Теорема Модільяні-Міллера визначає, що у досконалому ринку структура капіталу не впливає на вартість підприємства, однак на практиці це твердження обмежене через існування податків, ризиків банкрутства та інформаційної асиметрії. Застосування компромісної теорії дозволяє збалансувати вигоди податкового щита та витрати фінансових ризиків, що є важливим для підвищення рентабельності бізнесу.

Сучасні підходи, такі як теорія фінансової гнучкості, поведінкові фінанси, ESG-орієнтована теорія та lifecycle фінансування, враховують динамічні ринкові умови, психологічні чинники та екологічні стандарти. Це дозволяє підприємствам більш адаптивно формувати структуру капіталу відповідно до етапу розвитку, культурних особливостей та стратегічних цілей, що підвищує їхню інвестиційну привабливість і конкурентоспроможність у глобальному масштабі.

3. Оптимізація структури капіталу на основі методичних підходів, таких як розрахунок WACC, коефіцієнтний аналіз, сценарне планування та інтеграція ESG-факторів, дозволяє підприємству мінімізувати вартість фінансування і ефективно розподіляти ресурси. Застосування WACC дає об'єктивну оцінку середньозваженої вартості капіталу, хоча її точність може ускладнюватись нестабільністю ринку. Крім того, комбінування методів, наприклад, поєднання коефіцієнтного аналізу з бенчмаркінгом, підвищує точність прийняття управлінських рішень.

Сучасний підхід до оптимізації також передбачає врахування нефінансових критеріїв, таких як екологічна та соціальна відповідальність, що відкриває доступ до «зеленого» фінансування і покращує імідж компанії. При цьому важливо враховувати специфіку підприємства, стадію його життєвого циклу, економічне середовище і ризики, що визначає необхідність індивідуалізації підходів та гнучкості у фінансовому плануванні.

4. ПрАТ «МХП» демонструє стабільне зростання фінансових показників у період 2022–2024 років, що свідчить про ефективне управління капіталом і гнучкість у відповідь на зовнішні виклики. Так, виручка підприємства зросла з 56,6 млрд грн у 2022 році до 72,7 млрд грн у 2024 році, що становить приріст понад 28

% за два роки. Валовий прибуток за цей же період збільшився з 12,1 млрд грн до 19,3 млрд грн, тобто на 59,5 %, а операційний прибуток виріс із 8,7 млрд грн до 13,4 млрд грн, що становить зростання більш ніж на 54 %.

У 2023 році ПрАТ «МХП» експортувало продукцію до понад 80 країн світу, при цьому експортна виручка зросла на 15 % у порівнянні з попереднім роком, що свідчить про ефективне використання глобальних ринкових можливостей. Показник рентабельності активів (ROA) за 2024 рік досяг 12,7 %, а рентабельність власного капіталу (ROE) — 25,4 %, що перевищує середньогалузеві показники і демонструє високу прибутковість компанії.

5. Аналіз структури капіталу ПрАТ «МХП» показав, що власний капітал за період 2022–2024 років стабільно збільшувався, з 17 млрд грн у 2022 році до 22 млрд грн у 2024 році, що відображає позитивну тенденцію зміцнення фінансової бази підприємства. Частка власного капіталу у пасивах зросла з 53 % до 58 %, а співвідношення боргу до власного капіталу (Debt/Equity) знизилось з 1,29 до 1,0, що свідчить про зниження фінансових ризиків і покращення фінансової стабільності.

Собівартість залучення боргу знизилась з 4,1 % до 3,6 %, що дозволило ПрАТ «МХП» заощадити на фінансових витратах приблизно 0,5 % від суми боргу, що у перерахунку на мільярди гривень становить значну суму. Це сприяє підвищенню EBITDA margin, яка за аналізований період зросла з 17,3 % до 18,5 %, що свідчить про поліпшення операційної ефективності та здатність підприємства покривати свої витрати і боргові зобов'язання більшою прибутковістю.

6. Ефективність управління власним капіталом підтверджується стабільним ростом показника рентабельності власного капіталу (ROE), який зріс із 25,4 % у 2022 році до 27 % у 2024 році, що свідчить про підвищення прибутковості інвестицій акціонерів. Чистий прибуток компанії у 2023 році склав 295 млн дол. США, що на 21 % більше за 2022 рік, а в 2024 році, незважаючи на тимчасове падіння, продовжує демонструвати позитивні тренди на відновлення прибутковості.

Управління борговим капіталом характеризується зниженням показника собівартості боргу на 0,5 п.п. і збільшенням коефіцієнта покриття боргових зобов'язань, що відображає здатність компанії своєчасно виконувати фінансові зобов'язання. Середньозважена вартість капіталу (WACC) за останні роки була оптимізована завдяки збалансованій структурі капіталу, що дозволяє підприємству підтримувати гнучкість фінансування та стабільність у фінансових результатах навіть за умов економічної нестабільності.

7. Формування оптимальної структури капіталу для ПрАТ «МХП» передбачає збільшення частки довгострокового боргу з одночасним збереженням високого рівня власного капіталу. Це дозволить знизити середньозважену вартість капіталу (WACC), підвищити фінансову гнучкість і забезпечити сталий розвиток. Запропоновано до 2026 року знизити коефіцієнт Debt/Equity з 1,29 до 1,0, що зменшить фінансові ризики і підвищить привабливість для інвесторів.

Крім того, оптимізація структури капіталу включає диверсифікацію джерел фінансування за рахунок залучення «зелених» кредитів та інвестицій, а також посилення внутрішньої політики управління фінансовими потоками. Важливим є впровадження сучасних фінансових інструментів і аналітичних систем для оперативного моніторингу і коригування структури капіталу у відповідь на ринкові зміни.

8. Для підвищення ефективності управління джерелами фінансування ПрАТ «МХП» рекомендується впровадження комплексної стратегії, що включає удосконалення кредитної політики, активізацію використання внутрішніх резервів і розвиток системи управління ризиками. Зокрема, важливо посилити контроль за структурою боргу, спрямовуючи інвестиції в найбільш перспективні напрями та оптимізуючи грошові потоки.

Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню рентабельності капіталу, зниженню фінансових витрат і покращенню загальної фінансової стабільності підприємства. Впровадження сучасних методів фінансового планування і контролю дозволить забезпечити оперативне реагування на внутрішні

та зовнішні виклики, що підвищить конкурентоспроможність і сприятиме сталому розвитку компанії у довгостроковій перспективі.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна констатувати, що управління структурою капіталу є ключовим фактором забезпечення фінансової стійкості, ефективності та конкурентоспроможності підприємства. Теоретичний аналіз підтвердив багатогранну сутність капіталу як економічної категорії, яка включає як власні, так і позикові ресурси, та виконує низку функцій — від накопичувальної до гарантійної. Розгляд класичних і сучасних теорій структури капіталу дозволив виявити принципи оптимізації фінансової політики, що враховують не лише економічні, але й соціальні, культурні та технологічні чинники.

Практичне дослідження на прикладі ПрАТ «МХП» підтвердило важливість збалансованої структури капіталу для досягнення високої рентабельності та мінімізації фінансових ризиків. Аналіз фінансово-господарської діяльності компанії свідчить про позитивні тенденції зростання прибутковості, зниження собівартості боргу і підвищення фінансової гнучкості. Запропоновані методичні рекомендації щодо формування оптимальної структури джерел фінансування та підвищення ефективності їх управління сприятимуть посиленню фінансової стабільності і довгостроковому розвитку підприємства в умовах динамічного ринкового середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексін Г. О., Веремієць М. Д. Управління капіталом підприємства в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення економіки. Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами: збірник матеріалів. Київ: КНЕУ, 2023. 677 с.
2. Дмитрук В. О., Максимець Ю. В. Сутність категорії «капітал підприємства» відповідно до сучасних досліджень в цій сфері. *Ефективна економіка*. 2020. № 5.
3. Домбровська С. О., Лапіна І. С. Структура капіталу підприємства: сучасні проблеми та парадигма розвитку. Харків: Діса плюс, 2020. 256 с.
4. Ізюмська В. А. Аналіз теоретичних підходів до визначення дефініції «капітал підприємства». *Економіка та суспільство*. 2022. № 35.
5. Євтушевська О. О., Чернов К. І. Теоретичні аспекти власного капіталу підприємства: сутність та структура. *Економіка харчової промисловості*. 2020. Т. 12, № 3.
6. Макаренко Ю. П., Клименко Д. О. Формування оптимальної структури капіталу з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С. 45–49.
7. Квасницька Р. Критеріальні підходи до формування оптимальної структури капіталу підприємства. *Modeling the development of the economic systems*. 2021. № 2. С. 12-18.
8. Байстрюченко Н. О. Вплив динаміки структури капіталу на фінансово-економічні результати діяльності підприємства: Дис... канд. екон. наук. Суми: СумДУ, 2020. 212 с.
9. Ковальчук Н. О., Федорук Ю. І. Фактори, що визначають структуру капіталу вітчизняних підприємств в мінливих умовах господарювання. *Бізнес Інформ*. 2020. № 4. С. 364-370.

- 10.Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астроя», 2020. 434 с.
- 11.Федорова Т. Показники оптимальності структури капіталу агропродовольчих підприємств. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 5(05). С. 26-32.
- 12.Гончаренко А. Експлейнарний базис управління структурою капіталу підприємства. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*. 2020. № 9(18).
- 13.Активи, власний капітал, зобов'язання та фінансові результати підприємств. URL: <https://stat.gov.ua/uk/datasets/aktyvy-vlasnyy-kapital-zobov'yazannya-ta-finansovi-rezultaty-pidpryyemstv-0> (дата звернення: 2.05.2025 р.)
- 14.Олександренко І. В. Управлінські аспекти оптимізації структури капіталу підприємства. Майбутнє – аудит: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Кривий Ріг, 15 січня 2024 р.). Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2024. С. 134.
- 15.Фінансова звітність ПРАТ «МХП». URL: <https://mhp.com.ua/en/mhp-se/financial-reports>
- 16.Клименко С., Рябенко Г., Верланов О. Менеджмент фінансової реструктуризації капіталу підприємств. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60.
- 17.Юдіна С. В., Охотна А. В. Формування оптимальної фінансової структури капіталу підприємства. European Congress of Scientific Achievements: Proceedings of the I International Scientific and Practical Conference (Barcelona, Spain, 29-31 January 2024). Barca Academy Publishing. Barcelona, Spain, 2024. С. 430.
- 18.Головешко В. П. Формування та оптимізація структури капіталу підприємства. Наукові барви: збірник тез доповідей учасників III Всеукраїнської наукової інтернет-конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (Київ, 8 листопада 2024 р.). Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. Київ: КНЕУ, 2024. С. 5.

- 19.Офіційний веб-сайт ПРАТ «МХП». URL: <https://mhp.com.ua/uk/pro-kompaniiu>
(дата звернення: 2.05.2025 р.)
20. Консолідований фінансовий звіт ПРАТ «МХП» за 2022 р. URL: <https://api.next.mhp.com.ua/images/20ad4/aeac4/bfc7f1f5badd2.pdf> (дата звернення: 2.05.2025 р.)
- 21.Консолідований фінансовий звіт ПРАТ «МХП» за 2023 р. URL: <https://api.next.mhp.com.ua/images/51d31/2ef40/69ea3acbd9a.pdf> (дата звернення: 2.05.2025 р.)
22. Проміжний звіт ПРАТ «МХП» за 9 місяців 2024 р. URL: <https://api.next.mhp.com.ua/images/45ee7/aeac4/90bd92551b.pdf> (дата звернення: 2.05.2025 р.)
- 23.Гарбажій К. С., Кайтанський І. С., Рижова В. Ю. Організаційно-економічні засади диверсифікації структури капіталу підприємств аграрного виробництва. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Т. 9, № 3. С. 139–143.
- 24.Ємельянов О. Ю., Степанків В. З. Моделювання впливу структури капіталу підприємств на рівень їх фінансової стійкості. *Grundlagen der modernen wissenschaftlichen Forschung: матеріали міжнародної наукової конференції* (Цюрих, Швейцарія, 24 травня 2024 р.). Цюрих: Logos Science, 2024. С. 30–33.
- 25.Роганова, Г. О. Аналіз та оптимізація структури капіталу підприємства. *Modern Economics*. 2021. № 27. С. 167–176.
- 26.Дідух С. М., Федорова Т. С. Структура капіталу підприємства: теоретичні підходи та напрями оптимізації в сучасних умовах. *Економіка і регіон*. 2022. № 4(87). С. 174–180.
- 27.Школьник І. О., Дзюба В. В. Оптимальна структура капіталу підприємства: теоретичне узагальнення. Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 5-6 грудня 2022 р., Суми : Сумський державний університет, 2022. С. 9-13.

- 28.Кремень О. І., Колос В. І., Кремень В. М., Дементович Б. Р. Оптимізація структури капіталу підприємства. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки"*. 2022. №1.
- 29.Федорова Т. Показники оптимальності структури капіталу агропродовольчих підприємств. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 5(05). С. 26–32.
- 30.Фролов С. М., Виговська Н. Г., Дзюба В. В. Фінансова політика щодо формування оптимальної структури капіталу корпорацій. *Журнал економічних наук*. 2021. № 2(96). С. 85–90.
- 31.Гончаренко А. С. Сутність і зміст поняття «якість структури капіталу» підприємства. *Бізнес Інформ*. 2021. № 3. С. 231–241.
- 32.Юрчишена Л. В., Карпов Д. О. Концептуальні та практичні аспекти оцінки вартості капіталу підприємства. *Економіка і організація управління*. 2023. С. 105-114.
- 33.Журавльова І. В. Методичний підхід до організації моніторингу структури капіталу підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2021. № 6 (29). С. 41-48.

ДОДАТКИ

Додаток А

Фінансова звітність ПРАТ «МХП» за 2023 р.

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	999 917.00	1 485 943.00
первісна вартість	1001	1 399 561.00	2 085 618.00
накопичена амортизація	1002	399 644.00	599 675.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1 060 885.00	1 313 985.00
Основні засоби	1010	12 929 329.00	12 129 808.00
первісна вартість	1011	13 082 595.00	13 490 350.00
знос	1012	153 266.00	1 360 542.00
Інвестиційна нерухомість	1015	0.00	

Продовження Додатку А

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
первісна вартість	1016	0.00	
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	2 275 843.00	6 294 734.00
інші фінансові інвестиції	1035	0.00	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	28 270.00	30 713.00
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	333 187.00	384 966.00
Усього за розділом I	1095	17 627 431.00	21 640 149.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	500 040.00	1 353 719.00
Виробничі запаси	1101	180 790.00	302 484.00
Незавершене виробництво	1102		4 834.00
Готова продукція	1103	2 549.00	15 883.00
Товари	1104	316 701.00	1 030 518.00

Продовження Додатку А

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	4 734 546.00	12 837 125.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	1 932 299.00	2 084 387.00
з бюджетом	1135	14 837.00	27 929.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4 743 048.00	4 411 637.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	32.00	288 171.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 300 000.00	3 529 087.00
Готівка	1166	26.00	5.00
Рахунки в банках	1167	1 071 978.00	1 243 328.00
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	

Продовження Додатку А

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	1 697 098.00	453 464.00
Усього за розділом II	1195	14 921 900.00	24 985 519.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	32 549 331.00	46 625 668.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	786 928.00	786 928.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	8 191 829.00	7 412 583.00
Додатковий капітал	1410	508.00	508.00
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-16 139 115.00	-16 121 347.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	

Продовження Додатку А

Назва рядка	Код рядка	На початок звітної періоду, тис. грн	На кінець звітної періоду, тис. грн
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	-7 159 850.00	-7 921 328.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	628 743.00	574 456.00
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	325 969.00	987 549.00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	4 119 410.00	847 540.00
Довгострокові забезпечення	1520	195 949.00	223 271.00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	195 949.00	223 271.00
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	5 270 071.00	2 632 816.00

Продовження Додатку А

Продовження Додатку А

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	32 549 331.00	46 625 668.00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	51 298 072.00	46 072 255.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестрахування	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	43 497 444.00	39 095 966.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00
Валовий: прибуток	2090	7 800 628.00	6 976 289.00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105		0.00

Продовження Додатку А

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис.грн
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110		0.00
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111		0.00
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112		0.00
Інші операційні доходи	2120	541 469.00	52 236.00
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121		0.00
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		0.00
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123		0.00
Адміністративні витрати	2130	3 451 293.00	2 299 167.00
Витрати на збут	2150	4 552 283.00	3 467 982.00
Інші операційні витрати	2180	966 350.00	1 483 854.00
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181		0.00
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		0.00
збиток	2195	627 829.00	222 478.00
Дохід від участі в капіталі	2200		0.00
Інші фінансові доходи	2220	207 504.00	80 138.00
Інші доходи	2240	272 930.00	411 303.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00

Продовження Додатку А

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис.грн
Фінансові витрати	2250	569 406.00	427 826.00
Втрати від участі в капіталі	2255		0.00
Інші витрати	2270	84 872.00	293 815.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
збиток	2295	801 673.00	452 678.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	54 577.00	29 542.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
збиток	2355	747 096.00	423 136.00

Фінансова звітність ПРАТ «МХП» за 2024 р.

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	1 485 943.00	1 788 632.00
первісна вартість	1001	2 085 618.00	2 681 399.00
накопичена амортизація	1002	599 675.00	892 767.00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1 313 985.00	
Основні засоби	1010	12 129 808.00	15 061 804.00
первісна вартість	1011	13 490 350.00	17 657 348.00
знос	1012	1 360 542.00	2 595 544.00
Інвестиційна нерухомість	1015	0.00	

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
первісна вартість	1016	0.00	
знос	1017	0.00	
Довгострокові біологічні активи	1020	0.00	
первісна вартість	1021	0.00	
накопичена амортизація	1022	0.00	
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	6 294 734.00	6 651 481.00
інші фінансові інвестиції	1035	0.00	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	30 713.00	92 306.00
Відстрочені податкові активи	1045	0.00	
Гудвіл	1050	0.00	
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0.00	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0.00	
Інші необоротні активи	1090	384 966.00	548 019.00
Усього за розділом I	1095	21 640 149.00	24 142 242.00
II. Оборотні активи Запаси	1100	1 353 719.00	1 119 248.00
Виробничі запаси	1101	302 484.00	381 050.00
Незавершене виробництво	1102	4 834.00	7 783.00
Готова продукція	1103	15 883.00	50.00
Товари	1104	1 030 518.00	730 365.00

Продовження Додатку Б

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Депозити перестрахування	1115	0.00	
Векселі одержані	1120	0.00	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	12 837 125.00	5 778 110.00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2 084 387.00	944 793.00
з бюджетом	1135	27 929.00	29 643.00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
з нарахованих доходів	1140	0.00	
із внутрішніх розрахунків	1145	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4 411 637.00	8 862 416.00
Поточні фінансові інвестиції	1160	288 171.00	214.00
Гроші та їх еквіваленти	1165	3 529 087.00	1 953 837.00
Готівка	1166	5.00	5.00
Рахунки в банках	1167	1 243 328.00	1 763 222.00
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0.00	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0.00	
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0.00	
резервах незароблених премій	1183	0.00	

Продовження Додатку Б

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
інших страхових резервах	1184	0.00	
Інші оборотні активи	1190	453 464.00	522 851.00
Усього за розділом II	1195	24 985 519.00	19 211 112.00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	46 625 668.00	43 353 354.00

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	786 928.00	786 928.00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0.00	
Капітал у дооцінках	1405	7 412 583.00	8 608 821.00
Додатковий капітал	1410	508.00	508.00
Емісійний дохід	1411	0.00	
Накопичені курсові різниці	1412	0.00	
Резервний капітал	1415	0.00	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-16 121 347.00	-16 934 071.00
Неоплачений капітал	1425	0.00	

Продовження Додатку Б

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Вилучений капітал	1430	0.00	
Інші резерви	1435	0.00	
Усього за розділом I	1495	-7 921 328.00	-7 537 814.00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов'язання	1500	574 456.00	980 802.00
Пенсійні зобов'язання	1505	0.00	
Довгострокові кредити банків	1510	987 549.00	2 982 589.00
Інші довгострокові зобов'язання	1515	847 540.00	1 134 675.00
Довгострокові забезпечення	1520	223 271.00	310 936.00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	223 271.00	310 936.00
Цільове фінансування	1525	0.00	
Благодійна допомога	1526	0.00	
Страхові резерви	1530	0.00	
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	0.00	
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0.00	
резерв незароблених премій	1533	0.00	
інші страхові резерви	1534	0.00	
Інвестиційні контракти	1535	0.00	
Призовий фонд	1540	0.00	
Резерв на виплату джек-поту	1545	0.00	
Усього за розділом II	1595	2 632 816.00	5 409 002.00

Продовження Додатку Б

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного періоду, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	929 420.00	542 659.00
Векселі видані	1605	0.00	
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	5 004 679.00	2 991 984.00
товари, роботи, послуги	1615	1 675 716.00	8 043 020.00
розрахунками з бюджетом	1620	26 415.00	43 663.00
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	33 458.00	42 783.00
розрахунками з оплати праці	1630	107 788.00	700 074.00
за одержаними авансами	1635	13 640 206.00	11 941 586.00
за розрахунками з учасниками	1640	337.00	337.00
із внутрішніх розрахунків	1645	0.00	
за страховою діяльністю	1650	0.00	
Поточні забезпечення	1660	0.00	
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	30 496 161.00	21 176 060.00
Усього за розділом III	1695	51 914 180.00	45 482 166.00

Продовження Додатку Б

Назва рядка	Код рядка	На початок звітнього періоду, тис. грн	На кінець звітнього періоду, тис. грн
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0.00	
Баланс	1900	46 625 668.00	43 353 354.00

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	46 793 252.00	51 298 072.00
Чисті зароблені страхові премії	2010		0.00
Премії підписані, валова сума	2011		0.00
Премії, передані у перестрахування	2012		0.00
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013		0.00
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014		0.00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	34 129 385.00	43 497 444.00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070		0.00

Продовження Додатку Б

Продовження Додатку Б

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис.грн
Інші фінансові доходи	2220	264 440.00	207 504.00
Інші доходи	2240	42 699.00	272 930.00
Дохід від благодійної допомоги	2241		0.00
Фінансові витрати	2250	650 426.00	569 406.00
Втрати від участі в капіталі	2255	461 613.00	0.00
Інші витрати	2270		84 872.00
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275		0.00
збиток	2295	1 458 634.00	801 673.00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-64.00	54 577.00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		0.00
збиток	2355	1 458 698.00	747 096.00